

PAWEŁ KRAS – LUBLIN

KATALOG HUSYTÓW I OSÓB PODEJRZEWANYCH O HUSYTYZM W PIĘTNASTOWIECZNEJ POLSCE¹

Ruch husycki w piętnastowiecznych Czechach zajmuje wyjątkowe miejsce w dziejach późnośredniowiecznej Europy, a wokół jego interpretacji wciąż trwa żywa dyskusja. Część historyków traktuje go jako ostatnią wielką herezję średniowieczną, a zarazem wczesną reformację, która o wiek wyprzedziła wystąpienie Lutra. Inni widzą w nim silny prąd narodowo-religijny, który rozwinął się w Czechach na bazie daleko idących przemian społeczno-gospodarczych drugiej połowy XIV wieku².

Działalność husytów w Czechach odbijała się szerokim echem w całej Europie budząc przerażenie i strach³. Równie niepokojące stały się podejmowane przez husytów próby popularyzowania swojego programu religijno-społecznego poza granicami Czech. Dotychczasowe badania nad problematyką oddziaływania husytyzmu w państwach sąsiadujących z Czechami potwierdzają działalność husyckich kaznodziejów i obieg husyckich pism poza granicami Czech. Ciągłe jednak brak jest jednoznacznej odpowiedzi na pytanie o skalę wystąpień prohusyckich i liczby zwolenników „czeskiej herezji” w krajach sąsiadujących z Królestwem Czeskim⁴.

¹ Pragnę w tym miejscu podziękować mojemu przyjacielowi Bogumiłowi Szady za ogromną pomoc w komputerowym opracowaniu publikowanego Katalogu. Publikowany Katalog stanowi integralną część mojej pracy *Husyci w piętnastowiecznej Polsce*, Lublin 1998.

² F. Š m a h e l, *Antytezy českéj kultury póżného středniowieczna*, „Kwartalnik Historyczny”, 90 (1983) s. 709-727; t e n ż e, *La révolution hussite, une anomalie historique*, Paris 1985 passim; Na temat głównych kierunków badań nad husytyzmem zob. F. Š m a h e l, *Husitská revoluce*, t. 1, Praha 1993, s. 11-70.

³ P. K r a s, *Furor Hussitarum – husytyzm w wybranych relacjach dziejopisarskich z XV wieku*, w: *Uniwersalizm i regionalizm w kronikarstwie Europy Środkowo-Wschodniej. Średniowiecze – początek czasów nowożytnych*, red. U. Borkowska, Lublin 1996, s. 84-108.

⁴ *Mezina rodni ohlas husitství*, wyd. J. Macek, Praha 1958; J. M a c e k, *Jean Huss et les traditions hussites dans XV-XIX siècles*, Paris 1973. Ostatnio nowe ujęcie problemu międzynarodowego oddziaływania czeskiego husytyzmu przedstawił F. Š m a h e l (*Husitská revoluce*, t. 4, s. 118-143).

Jednym z ciekawych problemów badawczych jest oddziaływanie husytyzmu w piętnastowiecznej Polsce. Sąsiedztwo terytorialne i pokrewieństwo językowe łączące Polskę i Czechy sprawiało, że społeczeństwo polskie było szczególnie zagrożone wpływami husyckimi. Polskie elity kościelne z niepokojem obserwowały powstanie i rozwój masowego ruchu heterodoksyjnego w sąsiednich Czechach. Wyjazdy Polaków na studia do Pragi oraz działalność profesorów czeskich w odnowionym Uniwersytecie Krakowskim tworzyły silne więzi intelektualne łączące Polskę i Czechy na przełomie XIV i XV wieku⁵. W tych okolicznościach czeska myśl reformatorska miała ułatwiony dostęp do Polski. Dzięki ożywionej wymianie naukowej do Polski docierały najpierw kazania kaznodziejów doby przedhusyckiej, a później także pisma Jana Husa, Hieronima z Pragi i ich zwolenników. Książka, dostępna jedynie ograniczonemu gronu wykształconych osób, nie stała się jednak instrumentem szerszej popularyzacji poglądów husyckich. Akta konsystorskie odnotowują jedynie sporadycznie istnienie „podejrzanych” czeskich pism w rękach Polaków, szczególnie duchownych⁶.

Znacząca rola w rozpowszechnianiu husytyzmu przypadła duchownym, którzy z ambony podejmowali krytykę Kościoła w myśl poglądów płynących z husyckich Czech. Nie sposób określić jak szeroki charakter miała działalność kaznodziejska prowadzona przez kapłanów sympatyzujących z husytyzmem. Źródła kościelne informują jedynie o szerszej i dobrze zorganizowanej akcji kaznodziejskiej prowadzonej w oparciu o kościoły parafialne w Wielkopolsce (Zbąszyń, Kęłowo) i na Kujawach (Pakość, Inowrocław, Kościelna Wieś)⁷.

W świetle protokołów z procesów przeciwko polskim husytom, głębsze sympatie do husytyzmu rodziły się w czasie pobytu w Czechach. Polskie władze kościelne, świadome tego faktu, powtarzały zakazy wyjazdu do Czech i prowadziły przesłuchania osób powracających stamtąd. Warto podkreślić, że o ile przed wybuchem powstania husyckiego wyjazdy do Czech wiązały się w dużej mierze ze studiami w Pradze, o tyle w dobie wojen husyckich przybrały one charakter wojskowy, a wśród wyjeżdżających dominowali rycerze. Najliczniejsza grupa polskiego rycerstwa przybyła do Czech wraz z Zygmuntem Korybu-

⁵ H. B a r y c z , *Dziejowe związki Polski z Uniwersytetem Karola w Pradze*, „Przegląd Zachodni”, 3 (1948) s. 7-41; J. G a r b a c i k , H. S t r z e l e c k a , *Uniwersytet Jagielloński wobec problemów husyckich w XV wieku*, „Acta Universitatis Carolinae. Historia”, 5 (1964) fasc. 1-2, s. 7-52; P. K r a s , *Husyci w piętnastowiecznej Polsce*, Lublin 1998, s. 33-44; J. K r z y ż a n i a k o w a , *Stanowisko polskiej elity intelektualnej wobec Jana Husa i husytyzmu – do roku 1420*, w: *Polskie echa husytyzmu*, red. S. Bylina, R. Gładkiewicz, Warszawa 1999, s. 32-61.

⁶ E. P o t k o w s k i , *Książka rękopiśmienna w kulturze Polski średniowiecznej*, Warszawa 1984, s. 67-73 i 204-216; t e n ż e , *Pismo i społeczeństwo w Polsce późnego średniowiecza*, „Przegląd Humanistyczny”, 22 (1978) z. 1-2, s. 35-52; P. K r a s , *Husyci*, s. 68-97.

⁷ Szerzej na ten temat P. K r a s , *Husyci*, s. 58-68.

tem, uczestnicząc w dwóch wyprawach w 1422 i 1424 roku⁸. W przypadku polskiego rycerstwa decyzja o wyjeździe do Czech wynikała przede wszystkim z chęci poprawienia własnej sytuacji materialnej. Wojny husyckie oferowały możliwości zdobycia łupów wojennych i szybkiego wzbogacenia się. Zdecydowana większość polskich rycerzy przebywających w Czechach nie interesowała się religijnym programem husytyzmu. Niektórzy polscy rycerze uczestniczyli w utrakwistycznych nabożeństwach w Czechach, ale po powrocie do kraju nie okazywali żadnej sympatii dla husytyzmu⁹.

Interesującym zagadnieniem jest emigracja polskich księży do Czech. Wykorzystując pogłębiający się w Kościele utrakwistycznym dotkliwie odczuwany wyświęconych kapłanów, obejmowali oni prebendy w husyckich parafiach. Niektórzy z nich już w Polsce sympatyzowali z husytyzmem, a zagrożeni karami kościelnymi szukali schronienia w Czechach. Inni duchowni wyjeżdżali do Czech i obejmowali utrakwistyczne parafie, aby poprawić swoją sytuację materialną¹⁰.

Badania prowadzone nad szeroko zarysowaną problematyką przenikania husytyzmu na ziemię polskie opierają się na bardzo różnicowanym i niekompletnym materiale źródłowym. Obejmuje on przede wszystkim źródła dokumentowo-aktowe, powstałe w kancelarii królewskiej oraz w różnych kancelariach kościelnych, źródła epistolarne, na które składa się obfita korespondencja papieży, polskich monarchów i dostojników kościelnych. Istnieją też źródła narracyjne, do których można zaliczyć rozprawy profesorów krakowskich, kazania, utwory poetyckie oraz prace rocznikarskie i kroniki z monumentalnymi *Annales* Jana Długosza na czele.

Poza fragmentem tzw. kazań husyty polskiego, którego związku z myślą husycką są dość wątpliwe¹¹, utworem poetyckim „Pieśń o Wiklefie”¹² oraz

⁸ Szczegółowo działalność Zygmunta Korybutowicza w Czechach i udział polskiego rycerstwa w jego wyprawach omówił J. Grygiel, *Życie i działalność Zygmunta Korybutowicza. Studium z dziejów stosunków polsko-czeskich w pierwszej połowie XV wieku*, Wrocław 1988.

⁹ Dobrym przykładem tego zjawiska jest Piotr Polak z Lychwina, którego działalność polityczną przedstawił A. Gąsiorowski, *Kariera Piotra Polaka z Lychwina*, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza”, 27 (1980) s. 31-45; zob. także P. Krása, *Husyci*, s. 49-55.

¹⁰ R. Heck, *Z dziejów Polaków heretyków w Czechach w drugiej połowie XV wieku*, „Śląski Kwartalnik Historyczny. Sobótka”, 14 (1459) s. 445-456; J. Mikulka, *Polacy w Czechach i ich rola w rozwoju husytyzmu*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”, 11 (1966) s. 5-27.

¹¹ A. Brückner, *Z rękopisów petersburskich, cz. 1: Kazania husyty polskiego*, „Prace Filologiczne”, 4 (1893) s. 561-586; por. S. Blyna, *Kazania w Polsce średniowiecznej*, „Kieleckie Studia Historyczne”, 10 (1992) s. 27; P. Krása, *Husyci*, s. 64-66.

¹² Kopia „Pieśni o Wiklefie” została sporządzona przez Flaccusa Illiricususa, znanego humanistycznego zbieracza śladów myśli antykościelnej w wiekach średnich, i znajduje się obecnie w Herzog August Bibliothek w Wolfenbüttel, rkps 313. Dzieje rękopisu omówił J. Zathy (*Gdzie jest rękopis „Pieśni o Wiklefie”?*, „Pamiętnik Literacki”, 45 (1954) z. 1, s. 146 i 149-153; tenże, *Pieśń o Wiklefie i jej zapomniana melodia*, „Pamiętnik Literacki”, 46 (1955) s. 171-187).

listami Andrzeja Gałki z Dobczyna¹³, pozostałe źródła do dziejów husytyzmu w Polsce powstały w środowiskach wrogich husytom. Najwięcej informacji na temat polskich zwolenników husytyzmu dostarczają akta kościelne, wśród których należy wymienić *acta episcopalia*, *acta officialia* i *acta capitulorum*. *Acta episcopalia* odnotowują działania podejmowane przez biskupa i związane są z całokształtem spraw związanych z administrowaniem diecezją. *Acta officialia* rejestrują wszystkie sprawy sądowe i administracyjne załatwiane w konsystorzu. Wielość spraw prowadzonych w konsystorzu sprawiła, że z czasem w ramach *acta officialia* wyodrębniano osobne księgi dla postanowień sądowych (*acta actorum*), dla spraw spornych (*acta obligationum*), dla wyznaczania prokuratorów (*constitutiones procuratorum*) oraz dla kar kościelnych i absolucji (*pronuntiationes et absolutiones*). Na akta kapitulne (*acta actorum*) składają się protokoły z posiedzeń kapituł, zapiski o działaniach kapituły prowadzonych poza sesją kapituły oraz ingrosowane dokumenty i listy dotyczące kapituły i biskupstwa.

W oparciu o akta kościelne można w sposób orientacyjny określić zasięg terytorialny i społeczny husytyzmu na ziemiach polskich. Wartość poznawcza poszczególnych grup akt różni się w zależności od diecezji i zależy od stanu zachowania tych materiałów.

Krytyczne wydania „Pieśni o Wiklefie” zostały opublikowane w *Wybór tekstów staropolskich. Czasy najdawniejsze do 1543 roku*, wyd. i oprac. S. Vrtel-Wierczyński, wyd. 4, Warszawa 1969, s. 192-193; *Najdawniejsze zabytki piśmiennictwa polskiego*, wyd. i oprac. W. Taszycki, wyd. 5, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1972, s. 192; *Chrestomatia staropolska, Teksty do roku 1543*, oprac. W. Wydra, W.R. Rzepa, wyd. 2 popr, Wrocław-Warszawa-Kraków 1995, s. 288-290.

¹³ Zachowały się trzy listy Andrzeja z Dobczyna, które wysłał z Głogówka 23 czerwca 1449. Są one adresowane do biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego, profesorów krakowskich oraz nie wymienionego w liście możnowładcy polskiego, którego można identyfikować z wojewodą poznańskim Łukaszem Górką. Oryginał listu Gałki do profesorów krakowskich oraz kopie dwóch pozostałych listów wraz z komentarzem do kantyleny o Wiklifie znajdują się w Archiwum Archidiecezji Wrocławskiej, w materiałach zawierających korespondencję biskupa wrocławskiego Piotra Nowaka (1447-1456) („Mittelalter des Bischof Petrus Nowak”, sygn. IA 1e 5, rkps X 80, 81, 82, 83, 84). Szerzej na ten temat S. K o l b u s z e w s k i, *Herezja kanonika Jędrzeja Gałki*, Wrocław 1964, s. 34-60.

Wszystkie listy zostały wydane w *Codex diplomaticus studii generalis Universitatis Cracoviensis*, wyd. J. Stenzel, t. 2, Kraków 1873, nr 157-159, s. 110-116.

1. Stan zachowania akt kościelnych dla XV wieku¹⁴

Diecezja	<i>acta episcopalia</i>	<i>acta officialia</i>	<i>acta capitulorum</i>
Gniezno	od 1440	od 1404	od 1408
Poznań	od 1439 (braki w latach 1439-1457)	od 1404 (braki w latach 1438-1442)	od 1428 (luki w latach 1439-1442)
Włocławek	fragmenty dla lat 1480-1 od 1494	od 1422 (luka dla lat 1431-1480)	od 1435
Płock	od 1502	od 1502	od 1437 (fragmenty)
Kraków	od 1466	<i>acta actorum officialia</i> od 1433 <i>acta actorum vicarialia</i> od 1475 Pronuntiationes: 1410-12 Constitutiones procuratorum 1421-25 Sententiae od 1493	od 1430 (luki w latach 1430-1461)

Teoretycznie najwięcej informacji o polskich husytach powinny zawierać *acta episcopalia*, gdyż rozpatrywanie spraw o herezję było zarezerwowane dla sądu biskupiego. Niestety wartość tej grupy źródeł jest bardzo ograniczona. Z jednej strony bowiem *acta episcopalia* zaczęto prowadzić w Polsce znacznie później niż akta konsystorskie, z drugiej zaś nawet w zachowanych piętnastowiecznych księgach biskupich dla diecezji poznańskiej i gnieźnieńskiej jedynie sporadycznie są odnotowane rozprawy o herezję.

W piętnastowiecznej Polsce zdecydowana większość spraw o herezję była prowadzona w konsystorzu, a protokoły z rozpraw były wpisywane w *acta officialia*. Nawet wówczas, gdy w procesie o herezję uczestniczył biskup, przebieg rozprawy i decyzje sądowe były zasadniczo odnotowywane w księgach konsystorskich. W ten sposób akta konsystorskie zawierają zasadniczy zasób informacji dotyczących polskich zwolenników husytyzmu.

Acta officialia uzupełniają księgi kapitulne. W przypadku gdy kapituła dyskutowała nad przebiegiem walki z heretykami informacje na ten temat były odnotowywane w protokołach z jej posiedzeń. Informacje te są bardzo lakoniczne i nie mogą zastąpić wpisów w księgach konsystorskich. Dla pewnych

¹⁴ Zestawienie zostało opracowane na podstawie: E. H. W y c z a w s k i, *Przygotowanie do studiów w archiwach kościelnych*, Kalwaria Zebrzydowska 1989; S. P ł a z a, *Źródła rękopiśmienne do dziejów wsi w Polsce feudalnej*, Warszawa 1976; J. N o w a c k i, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, Poznań 1964, s. XIII-XIV; S. L i b r o w s k i, *Sprawozdanie z działalności Archiwum diecezjalnego we Włocławku*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 1 (1959) z. 1, s. 137-158; A. T o m c z a k, *Kancelaria biskupów włocławskich w okresie księgi wpisów (XV-XVIII w.)*, Toruń 1964 [Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu, t. 69, z. 3]; J. K r a c i k, *Zasoby Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie*, „Analecta Cracoviensia”, 9 (1977) s. 471-493;

okresów, gdy brakuje ksiąg konsystorskich bądź są one zdefektowane, akta kapitulne stają się jedynym źródłem informacji na temat zwolenników herezji. Dla diecezji płockiej, dla której nie zachowały się księgi konsystorskie z wieku XV, protokoły z posiedzeń kapituły generalnej płockiej dostarczają bezcennych wiadomości o husytach działających na Mazowszu i w ziemi dobrzyńskiej¹⁵. Nie mogą one zastąpić nie zachowanych ksiąg konsystorskich, ale pozwalają – w ograniczonym zakresie, odtworzyć przebieg procesów o herezję, jakie toczyły się przed konsystorzem płockim. Zapisy z posiedzeń kapituł generalnych zawierają jedynie lakoniczne informacje na temat przebiegu akcji inkwizycyjnej prowadzonej przeciwko husytom na terenie diecezji płockiej i są pozbawione zarówno zeznań oskarżonych oraz świadków, jak i wyroków w sprawach o herezję.

Szczególnie dotkliwa jest luka w aktach kościelnych dla diecezji krakowskiej, która praktycznie pozostaje „terra incognita” w badaniach nad „polskim husytyzmem”. *Acta episcopalia* z diecezji krakowskiej są prowadzone od 1466 roku, a akta kapituły krakowskiej z XV wieku zachowały się tylko częściowo od 1430 roku. W trakcie II wojny światowej zaginęła księga za lata 1430-1461. Akta konsystorza krakowskiego dla pierwszej połowy XV wieku zachowały się we fragmentach i są mocno zdefektowane. Kwerenda zasłużonego wydawcy źródeł do dziejów Kościoła Bolesława Ulanowskiego w krakowskich aktach kapitulnych i konsystorskich nie doprowadziła do odnalezienia żadnych zapisów dotyczących zwolenników husytyzmu¹⁶. Badania nad wpływami husyckimi w diecezji krakowskiej byłyby niezwykle ciekawe ze względu na geograficzne położenie diecezji przy granicy z Czechami oraz działalność na jej terenie nieprzejednanego przeciwnika husytyzmu Zbigniewa Oleśnickiego. Jedynie w oparciu o inne źródła otrzymujemy szczątkowe informacje dotyczące husytów aktywnych w diecezji krakowskiej (Henryk Czech, Andrzej Gałka z Dobczyzna, Wincenty z Żydowa, nieznanzy z imienia krakowski mieszczanin).

Sporo trudności sprawiają także badania nad husytyzmem na Kujawach, gdyż w aktach kościelnych z diecezji włocławskiej istnieje luka dla lat 1431-1480. Informacje o zwolennikach husytyzmu w diecezji włocławskiej odnotowuje najpierw włocławska księga konsystorska z lat 1428-1431. Niestety nie zachowały się włocławskie *acta officialia* z lat 1431-1480¹⁷. Brakuje także ksiąg

¹⁵ *Acta capitulorum Cracoviensis (1438-1523) et Plocensis (1438-1523) selecta*, wyd. B. Ulanowski, w: *Archiwum Komisji Historycznej*, t. 6, Kraków 1891; por. J. S e r c z y k, *Husytyzm na Mazowszu w drugiej połowie XV wieku*, „Studia z dziejów Kościoła w Polsce”, 1 (1960) s. 162-163.

¹⁶ B. U l a n o w s k i, *Słowo wstępne*, w: *Acta capitulorum necnon iudiciorum ecclesiasticarum selecta*, t. 1, Kraków 1894, s. I. Wybór akt kapituły krakowskiej opublikował B. Ulanowski w tomie szóstym *Archiwum Komisji Historycznej*; por. E. H. W y c z a w s k i, *Przygotowanie*, s. 270 i 282; J. K r a c i k, *Zasoby*, s. 480-482; S. P ł a z a, *Źródła*, s. 230-231.

¹⁷ B. U l a n o w s k i, *Praefatio*, w: *Acta capitulorum necnon iudiciorum*, t. 3, s. VI-VII; S. L i b r o w s k i, *Sprawozdanie*, s. 137-158.

biskupich dla tego okresu. Dopiero z lat 1480-1481 pochodzą fragmenty księgi biskupiej Zbigniewa Oleśnickiego młodszego (biskupa włocławskiego w latach 1475-1481)¹⁸. Pierwsze karty księgi (k. 1-9) zawierają protokoły z procesów przeciwko sześciu husytom, zgodnie z zamieszczonym nagłówkiem „*Hic actitate sunt deposiciones inquisitionis super heretica pravitate secte hussitarum in aliquot foliis continuative de anno Domini 1480*”¹⁹. Zapiski te są końcowym fragmentem rejestru czynności biskupich prowadzonego przez kancelarię Oleśnickiego, którego wcześniejsze partie zaginęły. Jak przypuszcza A. Tomczak zachowane zapiski zostały wciągnięte do nowego czystopisu ksiąg biskupich w związku z przejściem Zbigniewa Oleśnickiego do Gniezna w drugiej połowie 1481 roku. Wszystkie protokoły śledztwa w sprawach o herezję zostały zebrane razem w odrębny tom²⁰.

Warto podkreślić, że zapiski pochodzące z zachowanej księgi biskupiej Zbigniewa Oleśnickiego młodszego są podstawowym źródłem informacji o działalności husytów na Kujawach w latach 1431-1480²¹. W protokołach z przesłuchań w procesach husytów w 1480 roku zostały odnotowane imiona kilkudziesięciu osób, które podejrzewano o przynależność do „sekt husyckiej”. Brak ksiąg biskupich następców Oleśnickiego: Andrzeja Oporowskiego (1481-1483) i Piotra z Bnina (1483-1494) sprawia, że nie można stwierdzić, czy po przeniesieniu Oleśnickiego na arcybiskupstwo gnieźnieńskie dalej prowadzono akcję inkwizycyjną przeciwko husytom kujawskim²². Dopiero zachowana księga biskupa włocławskiego Krzesława z Kurozwęk (1494-1503) odnotowuje kolejne wzmianki o procesach zwolenników husytyzmu²³.

Mocno zdefektowane są także poznańskie akta kościelne pochodzące z końca pontyfikatu Stanisława Ciołka i początku pontyfikatu Andrzeja Bnińskiego, tj. z okresu najbardziej ożywionej działalności grup husyckich na terenie Wielkopolski. Zarówno akta kapitulne, jak i biskupie w części za lata 1439-

¹⁸ Znajdująca się w Archiwum Diecezji Włocławskiej pierwsza księga biskupia (*Acta episcopalia* 1/107) zawiera rejestr czynności biskupich Zbigniewa Oleśnickiego starszego (k. 1-11) i Krzesława z Kurozwęk (k. 43-200). Szczegółowy opis przedstawia A. T o m c z a k, *Kancelaria*, s. 127-129.

¹⁹ Zapiski z zachowanej księgi biskupiej Zbigniewa Oleśnickiego dotyczące procesów husytów kujawskich w 1480 roku opublikował najpierw Stanisław Chodyński w tomie *Hussitica* w serii *Monumenta historica dioecesis Wladislaviensis*, t. 4, Włocławek 1884, s. 4-26. Wybrane zapiski opublikował także Bolesław Ulanowski (*Acta capitulorum necnon iudiciorum*, t. 3, nr 515-532, s. 234-246).

²⁰ A. T o m c z a k, *Kancelaria*, s. 128.

²¹ J. S e r c z y k, *Procesy husyckie na Kujawach w XV wieku*, „Prace Komisji Historii Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego”, 2 (1963) s. 29-49.

²² A. T o m c z a k, *Kancelaria*, s. 129.

²³ Archiwum Diecezjalne we Włocławku, *Acta episcopalia Creslai de Curosvanki* 1 (107), k. 43-200; zob. W. K u j a w s k i, *Krzesław z Kurozwęk jako wielki kanclerz koronny i biskup włocławski*, w: *Studia z historii Kościoła w Polsce*, t. 8, Warszawa 1987, s. 118-120.

1442 mają poważne luki. Pierwsza księga kapitulna kończy się protokołem z posiedzenia kapituły, które miało miejsce 6 lipca 1438. Druga zaś księga zaczyna się zapisem z kapituły generalnej obradującej 30 czerwca 1442. Co ważniejsze, księga ta rozpoczyna się od protokołu z procesu dotyczącego przywódcy husyckich kapłanów: Mikołaja Kłoczka²⁴. Braki istnieją także w poznańskich księgach kapitulnych z tego okresu. *Acta causarum* konsystorza poznańskiego dla 1439 roku nie posiadają żadnych wpisów z tego roku, zawierają natomiast zapiski z lat 1432, 1437, 1500 i 1506²⁵. Uderzające są także braki i chaotyczny układ w pierwszej księdze biskupiej Andrzeja Bnińskiego z lat 1439-1457. J. Nowacki odnalazł brakujące fragmenty księgi biskupiej z lat 1439-1440, zawierające protokoły z procesów przeciwko husytom ze Zbąszynia, które prawdopodobnie jeszcze w XV wieku jeden z kanoników poznańskich, a zapewne także członek kapituły gnieźnieńskiej, zabrał do Gniezna²⁶.

Wszelkie próby odtworzenia zasięgu geograficznego i społecznego wpływów husyckich w Polsce w oparciu o akta kościelne mają charakter wyłącznie orientacyjny. Fragmentaryczny stan zachowania akt kościelnych, w których istnieją dotkliwe luki dotyczące poszczególnych obszarów i okresów czasu, sprawia, że należy na ich podstawie z dużą ostrożnością formułować wnioski dotyczące skali „polskiego husytyzmu“.

Zasadniczy zręb wpisów do akt kościelnych związanych z husytyzmem został opublikowany w drugiej połowie XIX wieku przez Bolesława Ulanowskiego w serii „*Acta capitulorum necnon iudiciorum*“, gdzie starał się opublikować wszystkie zapiski odnoszące się do polskich zwolenników husytyzmu²⁷. Jego publikacja jest do chwili obecnej podstawowym źródłem informacji o zwolennikach myśli husyckiej w Polsce. Kwerendy w archiwach diecezjalnych w Poznaniu²⁸, Płocku²⁹ i Włocławku³⁰ potwierdziły, że Ulanowski wydał drukiem większość wpisów dotyczących husytyzmu.

²⁴ *Acta capitulorum necnon iudiciorum selecta*, wyd. B. Ulanowski, t. 1, Kraków 1894, nr 256, s. 51-52 (dalej cyt. AC); J. Nowacki, *Biskup poznański Andrzej Bniński w walce z husytami Zbąszynia. Nieznane karty z procesów husyckich roku 1439*, „Roczniki Historyczne”, 10 (1934) s. 248-250;

²⁵ J. Nowacki (*Biskup*, s. 249) zastanawiał się, czy akta kapitulne obciążające Abrahama Zbąskiego nie zostały celowo usunięte przez wnuków sędziego poznańskiego, którzy w drugiej połowie XV wieku zasiadali w kapitule poznańskiej.

²⁶ Tamże, s. 250.

²⁷ Bolesław Ulanowski opisując kryteria, jakimi kierował się w doborze wydawanych akt kościelnych stwierdził „w sprawie husytyzmu (...) podałem wszystko co się w księgach rękopiśmiennych znajduje” (AC, t. 2, s. VI).

²⁸ M. Mastryńska, *Biskup Andrzej z Bnina*, cz. 2, „Roczniki Historyczne”, 10 (1934) s. 118; J. Nowacki, *Biskup*, s. 248-249.

²⁹ J. Sercey, *Husytyzm na Mazowszu*, s. 162-164.

³⁰ Tenże, *Procesy husyckie*, s. 29-30.

Publikację Ulanowskiego w znaczącym stopniu uzupełniły poszukiwania prowadzone w archiwum diecezjalnym poznańskim przez J. Nowackiego, który odnalazł i opublikował nieznane dotychczas, wspomniane wyżej protokoły rozpraw przeciwko husytom ze Zbąszynia z 1439 roku. Zawierają one szczegółowy opis czynności prawnych podjętych przez biskupa poznańskiego Andrzeja Bnińskiego i inkwizytora Mikołaja z Łęczycy przeciwko grupie husytów związanej z sędzią poznańskim Abrahamem Zbąskim³¹.

Szereg nowych informacji źródłowych dotyczących polskich husytów przyniosło wydanie drukiem protokołów rozpraw toczących się w latach 1450-1452 przed gnieźnieńskim wikariuszem generalnym Sędziwojem z Czechła³². Z inicjatywy Sędziwoja wszystkie rozprawy *in causa fidei*, jakie toczyły się przed jego sądem, były zapisywane oddzielne w odrębnej księdze wikariuszowskiej³³. Jak wynika z wpisów w księdze, w latach 1450-1452 Sędziwój z Czechła przesłuchał 14 osób podejrzanych o husytyzm z powodu pobytu w Czechach lub posiadania heretyckich ksiązek. Pojedyncze wzmianki o polskich husytach działających w archidiecezji gnieźnieńskiej zostały odnalezione przez Stefana Haina, autora monografii poświęconej arcybiskupowi gnieźnieńskiemu Wincentemu Kotowi³⁴.

Nowe informacje źródłowe o polskich zwolennikach husytyzmu przyniosła edycja źródeł z archiwum watykańskiego w ramach *Bullarium Poloniae* (t. IV i V). Wydawcy *Bullarium* opublikowali m.in. supliki polskich duchownych, którzy starali się uzyskać w kurii rzymskiej zwolnienie z kar kościelnych za głoszenie poglądów husyckich³⁵.

Otwarte możliwości poszukiwania nowych źródeł do problematyki husyckiej pozostawia systematyczna kwerenda w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie. Na dokładne przebadanie zasługują kodeksy profesorów krakowskich, którzy piastowali urzędy bezpośrednio związane z sądownictwem kościelnym (tj. oficjała lub wikariusza generalnego). Dotychczas przeprowadzone badania kodeksów należących do Stanisława ze Skarbimierza (oficjała krakowskiego w latach 1428-1429) oraz Tomasza Strzemińskiego (który od 1440 roku pełnił funkcję sędziowską przy arcybiskupie Wincentym Kocie) doprowadziły do odnalezienia materiałów z procesów trzech husytów: nadwornego astrologa Władysława Jagiełły Henryka Czecha³⁶, nieznanego z imienia mieszczanina

³¹ J. Nowacki, *Biskup*, s. 265-278.

³² Gnesner *Hussitenverhöre 1450-1452*, hrsg. von A. Kunkel, „Mitteilungen des Instituts für osterreichische Geschichtsforschung”, 38 (1920) s. 314-325.

³³ H. Likowski, (rec.) *Gnesner Hussitenverhöre 1450-1452*, hrsg. von A. Kunkel, „Mitteilungen des Instituts für osterreichische Geschichtsforschung”, 38 (1920) s. 314-325, „Kwartalnik Historyczny”, 35 (1921) s. 117-118; por. A. Gąsiorowski, I. Skierska, *Średniowieczni oficjale gnieźnieńscy*, „Roczniki Historyczne”, 61 (1995) s. 79.

³⁴ S. Hain, *Wincenty Kot, prymas Polski 1436-1448*, Poznań 1948, s. 94-97.

³⁵ *Bullarium Poloniae*, wyd. S. Kuraś, I. Sulowska-Kuraś, t. 4-5, Lublin-Rzym 1992-1995.

krakowskiego³⁷ oraz Sułka z Kałowa, plebana w Kleczewie (w archidiecezji gnieźnieńskiej)³⁸.

Zagadnienie określane mianem „polskiego husytyzmu” było przedmiotem żywych zainteresowań kilku generacji historyków i doczekało się wielu opracowań monograficznych i syntetycznych. Podczas gdy jedni badacze, szczególnie w XIX wieku, traktowali polski husytyzm jako anarchiczny ruch antykościelny, inni upatrywali w nim antyfeudalny prąd społeczno-religijny, zapowiadający zasadnicze zmiany strukturalne i ideowe wieku XVI³⁹.

Gruntowne badania nad zasięgiem wpływów husyckich w Polsce zostały podjęte w okresie międzywojennym. Zaowocowały one odnalezieniem nowych źródeł i przyniosły monograficzne opracowania na temat najsilniejszych ośrodków husytyzmu w Wielkopolsce⁴⁰. Zasadniczą zmianę w ocenie wpływów husyckich na ziemiach polskich przyniosły prace historyków o orientacji marksistowskiej. Prace Ewy Maleczyńskiej i Josefa Macka dowodziły szerokiego zasięgu terytorialnego i społecznego husytyzmu w piętnastowiecznej Polsce. Odrzucając ustalenia wcześniejszej historiografii, określanej mianem „burżuazyjnej”, Maleczyńska analizuje rozwój ruchu husyckiego w kategoriach walki klasowej, w której „zrewolucjonizowane masy mieszczaństwa i chłopstwa” wystąpiły przeciwko duchowieństwu, stojącemu na straży systemu feudalnego⁴¹. Z kolei Josef Macek zestawił listę polskich husytów, która uwzględniała wszystkie osoby, jakie w piętnastowiecznych aktach kościelnych z terenu czterech diecezji: gnieźnieńskiej, poznańskiej, włocławskiej i płockiej zostały odnotowane jako podejrzane o herezję, odstępstwo w wierze, czy też o wystąpienia antykościelne⁴². W licznych przypadkach czeski badacz mylnie określił pocho-

³⁶ Uwagi (*consilia*) krakowskiego profesora Stanisława ze Skarbimierza, który jako oficjalny biskupa Zbigniewa Oleśnickiego, prowadził w latach 1428-1429 sprawę Henryka Czecha znajdującą się w dwóch kodeksach Biblioteki Jagiellońskiej, rkps 2014, k. 120r-129v i rkps 2513, k. 261r-278r. Wydał je S. Wielguś, „*Consilia*” de Stanislas de Scarbimiria contre l'astrologue Henri Bohemus, „*Studia Mediewistyczne*”, 25 (1988) z. 1, s. 145-172.

³⁷ Biblioteka Jagiellońska w Krakowie, rkps 723, k. 293.

³⁸ Biblioteka Jagiellońska w Krakowie, rkps 173, k. 189-192; Akta procesu zawierające zestawienie błędnych poglądów, wyrok i formuły odwołania herezji omówił S. Hań, *Wincenty Kot*, s. 95-97.

³⁹ W. Iwaniczak, *Husytyzm w Polsce – fakty i mity*, „*Kieleckie Studia Historyczne*”, 11 (1993) s. 41-51; tenże, *Polskie badania nad wpływami husyckimi w Polsce*, w: *Polskie echa husytyzmu*, red. S. Bylina, R. Gładkiewicz, Warszawa 1999, s. 20-31; P. Kras, *Husyci*, s. 23-30.

⁴⁰ M. Mastynska, *Biskup Andrzej z Bnina*, cz. 2, s. 177-195; J. Nowacki, *Biskup*, s. 249-278; J. Krasoń, *Zbąszyń do przelomu wieku XVI i XVII*, *Zbąszyń 1935*, s. 93-109.

⁴¹ E. Maleczyńska, *Ruch husycki w Czechach i w Polsce*, Warszawa 1959.

⁴² J. Macek, *Husité na Baltu a ve Velkopolsku*, Praha 1952 (polski przekład: *Husyci na Pomorzu i w Wielkopolsce*, oprac. E. Maleczyńska, Warszawa 1955); Swoje główne ustalenia dotyczące wpływów husyckich w Polsce Macek powtórzył w swojej pracy wydanej w języku francuskim (*Jean Huss*, s. 224-226).

dzenie społeczne i geograficzne wielu osób, które wciągnął do swojego zestawienia, zwłaszcza z terenu Kujaw. Ponadto bezkrytyczna analiza źródeł w poszukiwaniu polskich husytów sprawiła, że jednakowo potraktował informacje pochodzące z różnego typu źródeł kościelnych.

Większy krytycyzm w analizie źródeł wykazują prace Jerzego Serczyka, który na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych podjął badania nad procesami husyckimi w Wielkopolsce, na Kujawach i Mazowszu w drugiej połowie XV wieku⁴³. Za ostatnie kompleksowe opracowanie oddziaływania myśli husyckiej na ziemię polskie należy uznać pracę czeskiego badacza Jaromira Mikulki poświęconą dziejom herezji w średniowiecznej Polsce⁴⁴.

W ostatnich latach powstało kilka nowych, zwięzłych ujęć syntetycznych, m.in. Stanisława Byliny⁴⁵, Luigi Marinello⁴⁶, Jadwigi Krzyżaniakowej⁴⁷, a także opracowań analitycznych dotyczących polskich husytów m.in. Jerzego Grygla⁴⁸, Antoniego Gąsiorowskiego⁴⁹, Waldemara Graczyka⁵⁰. Ich autorzy podważali ustalenia historiografii marksistowskiej na temat szerokiego zasięgu społecznego husytyzmu w Polsce. W ciągu ostatnich kilku lat można zaobserwować powrót do monograficznych opracowań, które w oparciu o oparte na szerokiej podstawie źródłowej studia genealogiczne przynoszą nowe ustalenia dotyczące działalności polskich husytów na Kujawach (J. Bieniak⁵¹, J. Szweda, A. Szweda⁵²). Z myślą o powstaniu nowego całościowego opracowania problematyki husyckiej w Polsce Komisja Dziejów Czech i Stosunków Polsko-Cze-

⁴³ J. S e r c z y k, *Procesy husyckie*, s. 29-49; tenże, *Husytyzm na Mazowszu*, s. 162-180; tenże, *W sprawie husytyzmu na ziemi chełmińskiej w latach 1415-1433*, „Zapiski Historyczne”, 23 (1957), s. 43-61.

⁴⁴ J. M i k u l k a, *Polské země a hereze v době před reformaci*, Praha 1969, s. 48 passim; tenże, *Mistr Jan Hus a Polsko*, „Slovanské historické studie”, 2 (1957) s. 105-174; tenże, *Husitské revoluční hnutí a Polsko*, w: *Češi a Poláci v minulosti*, red. J. Mikulka, Praha 1964, s. 119-199.

⁴⁵ S. B y l i n a, *Problém ohlasu husitství v Polském království*, w: *Jihlava a basilejska kompaktata*, Jihlava 1992, s. 135-149.

⁴⁶ L. M a r i n e l l i, *Su valdismo, husitismo et inquisizione nelle terre polacche*, w: C. de Michelis, *La Valdesia di Novgorod. „Giudaizzanti e prima riforma” (sec. XV)*, Torino 1993, s. 173-203.

⁴⁷ J. K r z y ż a n i a k o w a, *Koncyliaryści, heretycy i schizmatycy w państwie pierwszych Jagiellonów*, Kraków 1989, zwłaszcza s. 59-66.

⁴⁸ J. G r y g i e l, *Życie i działalność Zygmunta Korybutowicza. Studium z dziejów stosunków polsko-czeskich w pierwszej połowie XV wieku*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1988.

⁴⁹ A. G ą s i o r o w s k i, *Kariera Piotra Polaka z Lychwina*, „Studia i Materiały do Dziejów Wielopolski i Pomorza”, 17 (1980) s. 31-45; tenże, *Husyty Abrahama Zbąskiego działalność publiczna*, „Śląski Kwartalnik Historyczny. Sobótka”, 36 (1981) s. 139-145.

⁵⁰ W. G r a c z y k, *Husytyzm w diecezji plockiej w latach 1439-1463*, „Studia Płockie”, 24 (1996) s. 167-177.

⁵¹ J. B i e n i a k, *Kościelna Wieś i jej dziedzice w średniowieczu*, w: *Kościelna Wieś na Kujawach, Studium osadnicze*, red. L. Kajzer, Łódź 1994 (Budownictwo obronno-rezydencjonalne Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej, cz. III), zwłaszcza s. 67-106.

skich Komitetu Nauk Historycznych PAN zorganizowała we wrześniu 1996 roku konferencję nt. „Polskie oddźwięki husytyzmu. Próba nowej oceny”⁵³.

Mam nadzieję, że częściowo istniejącą dotychczas lukę uzupełni moja praca omawiająca problematykę penetracji religijnych postulatów husyckich na terenie Polski⁵⁴. Starając się zbadać skalę i charakter zjawiska określanego mianem „polskiego husytyzmu” przeprowadziłem krytyczną analizę dostępnego materiału źródłowego odnoszącego się do osób podejrzanych o husytyzm lub uznanych przez sądy kościelne za zwolenników „czeskiej herezji”. Jej wyniki zostały zgromadzone w osobowej bazie danych, opracowanej w komputerowym programie Access 2, obejmującej wszystkie osoby, które zostały odnotowane w źródłach kościelnych jako podejrzane o herezję.

Celem Katalogu było zebranie, uporządkowanie i krytyczne opracowanie dostępnych informacji na temat osób bądź uznanych za husytów, bądź podejrzewanych o husytyzm. W Katalogu, obok danych osobowych (imię, nazwisko, miejsce zamieszkania, rodzina, stan społeczny, zawód/urząd) znalazły się informacje dotyczące przebiegu postępowania przed sądem kościelnym (kwalifikacja wykroczenia, data roczna pierwszej wzmianki, wyrok, pokuta) oraz poglądów osób podejrzewanych o husytyzm (zarzuty i zeznania oskarżonego). W odrębnych punktach zostały zestawione źródła, które dostarczają informacje zebrane w Katalogu i wybrane opracowania, które w istotny sposób uzupełniają te wiadomości. Katalog ma układ alfabetyczny. Osoby o nieznanym personaliach (NN) i takie, których znane są tylko imiona zostały zestawione w pierwszej części Katalogu (I, II). W nawiasach kwadratowych zostały podane nazwy oboczne (imię, nazwisko, nazwa miejscowości), które występują w źródłach lub w literaturze przedmiotu.

W publikowanym Katalogu zostały wprowadzone pewne zmiany w stosunku do Wykazu husytów i osób podejrzewanych o husytyzm w piętnastowiecznej Polsce, która została zamieszczona w Aneksie do mojej pracy. Zmiany te, zaznaczone asteriksem (*), dotyczą błędów dostrzeżonych przez autora już po opublikowaniu pracy, a także uwzględniają wyniki nowszych badań genealogicznych, zwłaszcza dla terenu Kujaw. W publikowanym Katalogu zostały wykorzystane badania Janusza Bieniaka⁵⁵ oraz Jolanty Szweda i Adama Szweda⁵⁶, które doprowadziły do identyfikacji kilku osób związanych z kujawskimi husytami. Przede wszystkim J. Bieniak zidentyfikował żonę Krystyna z Kościel-

⁵² J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów husytyzmu na Kujawach i w Ziemi Dobrzyńskiej*, „Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie”, 14 (2000) s. 37-68.

⁵³ *Polskie echa husytyzmu*, red. S. Bylina, R. Gładkiewicz, Warszawa 1999.

⁵⁴ P. K r a s, *Husyci*, passim; tenże, *Polish Hussitism – An Attempt at Evaluating the Scale of the Phenomenon*, w: *Christianity in East Central Europe*, vol. 2: *Late Middle Ages*, ed. J. Kłoczowski i in., Lublin 1999, s. 232-243.

⁵⁵ J. B i e n i a k, *Kościelna Wieś*, s. 41-106.

⁵⁶ J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 37-68.

nej Wsi, stolnika dobrzyńskiego, Katarzynę, córkę Mikołaja z Korzecznika, która w protokołach z procesu husytów kujawskich z 1480 roku była określana jako *Stolnikowa* (zob. *Katalog nr 62*). We wcześniejszej literaturze, a także w mojej pracy *Stolnikowa* została błędnie utożsamiona z Heleną z Krzywosądza (zob. *Katalog nr 158*). Obok Agnieszki Janowskiej z Pakości i Grzymki z Boddzanówka Katarzyna należała do czołowych protektorek utrakwizmu na Kujawach⁵⁷.

W stosunku do opublikowanego w książce wykazu *Katalog* został powiększony o 3 osoby: dwóch utrakwistycznych duchownych: Jana z Poznania (*Katalog nr 57*), Mikołaja, zapewne wikarego w Kościelnej Wsi (*Katalog nr 96*) oraz Małgorzatę, żonę podsędka Łazarza Lubrańskiego (*Katalog nr 163*).

Prace Janusza Bieniaka oraz Jolanty i Adama Szweda wskazują, jak duże możliwości dalszych badań nad polskimi husytami tkwią w gruntownej analizie stosunków genealogicznych. Na potrzebę dalszych badań genealogicznych nad polskimi „husytami” zwrócił już uwagę Jacek Wiesiołowski w swoim artykule dotyczącym możnowładczych protektorów polskich „husytów”⁵⁸.

Z przyczyn niezależnych od autora niemożliwe było opublikowanie w moim opracowaniu książkowym pełnej wersji *Katalogu* husytów i osób podejrzewanych o husytyzm w piętnastowiecznej Polsce. Z uwagi na znaczną objętość *Katalogu* w dołączonym do pracy *Aneksie* znalazł się jedynie wykaz osób podejrzewanych o husytyzm. Waga *Katalogu* jest podstawowa dla wszelkich ujęć statystycznych i kartograficznych wpływów husyckich na ziemiach polskich. W oparciu o *Katalog* zostały sporządzone tabele i mapy, które stanowią integralną część mojej książki. Tym bardziej pragnę skierować słowa podziękowania do Redakcji Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne za zgodę na opublikowanie *Katalogu* w jego pełnej wersji.

Szczegółowa analiza zasięgu społecznego i geograficznego zjawiska określanego mianem „polskiego husytyzmu” została przeprowadzona w mojej pracy „*Husyci w piętnastowiecznej Polsce*” (rozdział II i *Aneksy*).

⁵⁷ P. K r a s, *Husyci*, s. 156-159 (tu błędnie utożsamiona z Heleną Krzywosądzką); J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 50-51; zob też *Katalog*, nr 61.

⁵⁸ J. W i e s i o ł o w s k i, *O możnowładczych protektorach „husytów” słów kilka*, w: *Polskie echa husytyzmu*, red. S. Bylina. R. Gładkiewicz, Warszawa 1999, s. 82-87. 87

KATALOG

Wykaz skrótów

- AC – *Acta capitulorum necnon iudiciorum ecclesiasticorum selecta*, ed. B. Ulanowski, t. 1-3, Kraków 1874-1918 [Monumenta Medii Aevi Historica, t. 13, 16, 18].
- ACP – J. Nowacki, *Biskup poznański Andrzej Bniński w walce z husytami. Zbąszynia*. Nieznane karty z procesów husyckich roku 1439, „Roczniki Historyczne” 10 (1934), s. 245-278 (s. 267-278: Acta causarum konsystorza poznańskiego z lat 1439-1440 i 1447 dotyczące procesów husytów ze Zbąszynia)
- AC Ploc. – *Acta capitulorum Plocensis selecta (1438-1523)*, ed. B. Ulanowski, w: *Archiwum Komisji Historycznej*, t. 6, Kraków 1891.
- BJ – Biblioteka Jagiellońska w Krakowie.
- BP – *Bullarium Poloniae*, ed. I. Sułkowska-Kurasiowa, S. Kuraś, t. 1-5 Rzym-Lublin 1979-1995.
- CES – *Codex epistolaris saeculi decimi quinti*, ed. A. Sokołowski, J. Szujski t. 1-3, Kraków 1876-1894 [Monumenta Medii Aevi Historica, t. 2, 12, 14].
- CDUC – *Codex diplomaticus studii generalis Universitatis Cracoviensis*, ed. J. Stenzel, t. 1-5, Kraków 1870-1900.
- EK – *Encyklopedia Katolicka*, t. 1-8, Lublin 1973-2000.
- GH – *Gnesner Hussitenverhöre 1450-1452*, hrsg. von A. Kunkel, „Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichte”, 38 (1920), s. 314-325.
- HP – Jan Długosz, *Historiae Polonicae Libri XII*, t. 1-5, ed. A. Przedziecki w: *Opera omnia*, t. 10-14, Kraków 1873-1879.
- MHDW – *Monumenta historica diocesis Wladislaviensis*, ed. S. Chodyński, t. 1 i 4, Włocławek 1884-1885.
- PSB – *Polski Słownik Biograficzny*, t. 1-37, Kraków-Warszawa 1935-1997.
- Theiner – *Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae gentiumque finitimarum illustrantia*, ed. A. Theiner, t. 1-2, Roma 1860-1861.
- WSB – *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, red. A. Gąsiorowski, Poznań 1985.

Schemat układu:

1. Nazwisko i imię	a. pochodzenie informacji (zeznania własne, delator, nieznane)
2. Rodzina	b. oskarżenie (treść zarzutów)
3. Miejscowość	c. wyrok
4. Diecezja	9. Dokumentacja
5. Stan społeczny	a. źródła (nr dokumentu/strona)
6. Zawód	b. ważniejsze opracowania
7. Funkcja	c. uwagi
8. Proces (rok pierwszej wzmianki w aktach kościelnych)	

**I. Wykaz osób o nieznanym personaliach
(układ według miejsca pochodzenia)**

1		c. <i>*quidam nobilis in terra Dobrinensi-</i> J. S z w e d a, A. S z w e d a (<i>Z dziejów</i> , s. 63) tłumaczą ten zwrot w znaczeniu pewnej grupy szlachty w ziemi dobrzyńskiej
1. nieznaną kobietą		
2. Bulkowo [Bolkowo]		
3. Płock		
4. nieznaną		
5. 1457		
a. nieznaną		
b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami		
c. przyznała się do utrakwizmu i została przekazana w ręce inkwizytora Jakuba z Dzierżanowa		
9.		
a. AC Ploc. 402/102		
b. J. M i k u l k a, <i>Polské země</i> , s. 83; P. K r a s, <i>Husyci</i> , s. 275-276, 280; J. S z w e d a, A. S z w e d a, <i>Z dziejów</i> , s. 63.		
2		
1. nieznaną*		
3. nieznaną miejscowość w parafii Nowy Rypin		
4. Płock		
5. szlachecki		
8. 1472		
a. pleban w Nowym Rypinie		
b. wiara hereetycka		
9.		
a. AC Ploc. 426/106		
	3	
	1. nieznaną (żona wójta z Kębłowa)	
	3. Kębłowo	
	4. Poznań	
	5. mieszczański	
	8. 1439	
	a. Jakub z Wroniaw	
	b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami	
	9.	
	a. ACP 12/274-5	
	b. J. M a c e k, <i>Husyci</i> , s. 133.	
	4	
	1. nieznaną	
	3. Kębłowo	
	4. Poznań	
	5. duchowny	
	7. rektor szkoły	
	8. 1439	
	a. Jakub z Wroniaw	
	b. organizacja spotkań modlitewnych i głoszenie kazań w Kębłowie	

9.

a. ACP 12/275

5

1. nieznanne

3. Kikół

4. Płock

5. duchowny

7. pleban

8. przed 1450

a. udzielany krakowski student z ziemi dobrzyńskiej

b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami

9.

a. CES I 347-348 (list Jana Elgota do Zbigniewa Oleśnickiego)

b. P. K r a s, *Husyci*, s. 135-136; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 63.

c. Możliwe, że jest on tożsamy z Mikołajem, plebanem w Kikole (zob. nr. 97)

6

1. nieznanne

3. Korzecznik

4. Gniezno

5. duchowny

7. pleban

8. 1437

a. rektor szkoły Mikołaj z Izbicy w imieniu szlachciców Stanisława z Konarowa, Piotra z Byczyny i Trajana z Dzikowa

b. krytyka odpustów i papiestwa; popierał Komunię pod dwiema postaciami

9.

a. AC II 328/1034

b. P. K r a s, *Husyci*, s. 62, 162.**7**

1. nieznanne (żona burmistrza Mikołaja z Nowej Nieszawy)

3. Nowa Nieszawa

4. Włocławek

5. mieszczański

8. 1480

a. Mikołaj z Nowej Nieszawy, Fabian z Grabi

b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami

9.

a. AC III 521/240, 522/240

b. P. K r a s, *Husyci*, s. 152.**8**

1. nieznanne

3. Pakość

4. Gniezno

5. mieszczański

7. burmistrz w Pakości

8. 1480

a. Katarzyna z Inowrocławia

b. podejrzenie o herezję: brał udział w spotkaniach u husyckiego duchownego Gąski w Inowrocławiu

9.

a. AC III 515/234

b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 34; P. K r a s, *Husyci*, s. 149.**9**

1. nieznanne

3. Pakość

4. Gniezno

5. duchowny

7. pleban

8. 1441

a. oczyszczenie z herezji mieszkanek z Pakości (8 kwietnia 1441)

b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami

c. uwięziony w kurii arcybiskupa gnieźnieńskiego Wincentego Kota

9.

a. AC II 383/132

b. P. K r a s, *Husyci*, s. 143.**10**

1. nieznanne

2. s. Piotra, pisarza miejskiego w Płocku

3. Płock

4. Płock

5. mieszczański

6. kuśnierz

8. 1445

b. heretyckie poglądy

9.
a. AC Ploc. 357/93

11

1. nieznane
3. (ziemia dobrzyńska)
4. Płock
5. nieznany
6. student na Uniwersytecie Praskim i Uniwersytecie Krakowski
8. ok. 1450
c. list Jana Elgota to biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego
b. husytyzm; wprowadzony w herezję przez rodziców; studiował dwa lata w Pradze
c. wyparł się herezji
9.
a. CES I 347-348
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 162; P. K r a s, *Husyci*, s. 135-136; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 61-62.

12

1. nieznane
2. s. sołtysa z Widzimia
3. Widzim
4. Poznań
5. chłopski
8. 1439
a. Jakub z Wroniaw
b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami
9.
a. ACP 12/275
b. P. K r a s, *Husyci*, s. 183.

13

1. nieznane (żona Włodzisława)
3. Wroniawy
4. Poznań
5. chłopski
8. 1439
a. Jakub z Wroniaw
b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
9.
a. ACP 12/275

b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 133.

14

1. nieznane
3. Wroniawy
4. Poznań
5. chłopski
7. c. nieznanego ogrodnika
8. 1439
a. Jakub z Wroniaw
b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
9.
a. ACP 12/275

15

1. nieznane
2. c. Agnieszki
3. Wroniawy
4. Poznań
5. chłopski
6. służąca u Kębtłowskich
8. 1439
a. Jakub z Wroniaw
b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
9.
a. ACP 12/275
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 133.

16

1. nieznane (wdowa)
3. Wroniawy
4. Poznań
5. chłopski
8. 1439
a. Jakub z Wroniaw
b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
9.
a. ACP 12/275
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 133.

17

1. nieznane (wdowa, mieszkająca koło Mysiej)
3. Wroniawy

- 4. Poznań
- 5. chłopski
- 8. 1439
- a. Jakub z Wroniaw
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- 9.
- a. ACP 12/275
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 133.

18

- 1. nieznane (żona Piotra z Nowej Nieszawy)
- 3. Nowa Nieszawa
- 4. Włocławek
- 5. mieszczański
- 8. 1480
- a. Maciej z Szelejewa
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami

- 9.
- a. AC III 519/238
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 41;

19

- 1. nieznane [?Stanisław]
- 3. Kraków
- 4. Kraków
- 5. nieznany
- 8. ok. 1428
- a. formuła oczyszczenia z herezji
- b. odrzucenie nabożeństw za zmarłych i kultu obrazów; obrona Jana Husa
- c. wyparł się herezji
- 9.
- a. BJ rkps 723, k. 293
- b. J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 112, przyp. 54; P. K r a s, *Husyci*, s. 191-192.

II. Układ alfabetyczny według imion**20**

- 1. Adam
- 3. Mosina
- 4. Poznań
- 5. nieznany
- 7. wójt
- 8. 1421
- a. zeznania własne
- b. w obronie husytyzmu uderzył w twarz swojego adwersarza i pchnął go nożem w rękę
- c. zaprzeczył zarzutom (7 lipca 1421)
- 9.
- a. Acta causarum konsystorza poznańskiego z roku 1421, k. 104r
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 113-114; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 129; P. K r a s, *Husyci*, s. 66-67.

21

- 1. Adam
- 3. Godziszewo
- 4. Poznań

- 5. szlachecki
- 7. dziedzic w Godziszewie
- 8. 1423
- a. zeznania własne
- b. pomaganie husytom czeskim
- c. złożył przysięgę, że nie będzie pomagał husytom (26 lutego 1423)
- 9.
- a. AC II 1841/870
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 114; P. K r a s, *Husyci*, s. 54-55.

22

- 1. Adam
- 3. Radziejów
- 4. Włocławek
- 5. duchowny
- 7. wikary
- 8. 1499
- a. zeznania własne

- b. popierał Komunię pod dwiema postaciami; uważał Jana Rokycanę za świętego; chwalił Jana Husa i Hieronima z Pragi
 c. uznany za heretyka (18 września 1499) i spalony na stosie
 9.
 a. AC III 618/265-6
 b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 174; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 90; P. K r a s, *Husyci*, s. 60-61; 201-202, 280, 303-304; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 57.

23

1. Albert [Wojciech]
 3. Trąbin
 4. Płock
 5. duchowny
 7. pleban
 8. 1453
 a. nieznane
 b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami
 c. wyparł się herezji: zamiana kościoła parafialnego (1453)
 9.
 a. AC III- 24/9-10; MHDW IV 32-33
 b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 177; J. S e r c z y k, *Husytyzm*, s. 171; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 76; P. K r a s, *Husyci*, s. 136-138, 162, 263, 290, 294; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 62.

24

1. Aleksander
 3. Chalno
 4. Włocławek
 5. duchowny
 7. wikary
 8. 1494
 a. Florian, pleban w Chalnie
 b. hereetyckie poglądy
 c. wtrącony do więzienia
 9.
 a. AC I 1325/277
 b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 174; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 90.

25

1. Aleksy
 2. s. Stanisława z Kalisza
 3. Kalisz
 4. Gniezno
 5. nieznany
 8. 1424
 a. zeznania własne
 b. pomaganie husytom czeskim
 c. złożył przysięgę w konsystorzu gnieźnieńskim, że nie będzie więcej popierał husytów (1 maja 1424)
 9.
 a. AC II 180/58
 b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 114; P. K r a s, *Husyci*, s. 55, 258.

26

1. Andrzej
 3. Trzemeszno
 4. Gniezno
 5. duchowny (prezbiter)
 8. 1455
 a. Stanisław z Trzemeszna, Jan, pleban św. Trójcy w Gnieźnie
 b. krytyka prawa Kościoła do posiadania dóbr doczesnych, odrzucenie darowizn na rzecz Kościoła
 9.
 a. AC II 523/196-7
 b. J. M i k u l k a, *Polacy w Czechach*, s. 7; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 79; P. K r a s, *Husyci*, s. 67

27

1. Andrzej
 3. Płock
 4. Płock
 5. duchowny
 7. mnich
 8. 1476
 a. nieznane
 b. popierał Komunię pod dwiema postaciami
 9.
 a. AC Ploc. 440/109
 b. P. K r a s, *Husyci*, s. 136

28

1. Andrzej
2. s. Alberta
3. Śródka
4. Poznań
5. nieznanymi
8. 1454
- a. zeznania własne
- b. podejrzany o husytyzm z powodu pobytu w Czechach
- c. złożył przysięgę, że nie wyjedzie do Czech i nie będzie popularyzował poglądów husyckich (20 kwietnia 1454)
- 9.
- a. AC II 1257/572
- b. M. M a s t y Ń s k a, *Biskup*, s. 195; J. M a c e k, *Husyci*, s. 156;

29

1. Andrzej
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. duchowny (kleryk)
8. 1442
- a. zeznania własne
- b. popierał Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparł się herezji przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (8 września 1442)
- 9.
- a. AC II 1144/533
- b. J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 262; P. K r a s, *Husyci*, s. 256.

30

1. Anna [zw. Maternina] Krotoska
2. x Materna h. Leszczyc z Pakości, podczaszy inowrocławskiego
3. Pakość
4. Gniezno
5. szlachecki
8. 1441
- a. zeznania własne
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami

- c. wyparła się herezji w kurii arcybiskupiej w Gnieźnie (8 kwietnia 1441)
- 9.
- a. AC II 383/132
- b. J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 72, 80-81; P. K r a s, *Husyci*, s. 142-146, 160; J. W i e s i o ł o w s k i, *O możnowładczych projektach*, s. 86; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 43-45.

31

1. Anna [Mszczujowa]
2. x Mszczuj (Mściwoj) h. Łabędź ze Skrzynna
3. Skrzynno
4. Gniezno
5. szlachecki
8. 1480
- a. Frydan z Lubsina
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- 9.
- a. AC III 531/245
- b. PSB XXII 234-235; P. K r a s, *Husyci*, s. 56, 58, 114; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 55.
- c. pochodziła z nieznannej rodziny morawskiej

32

1. Bernard
3. Brzeziny
4. Gniezno
5. duchowny (prezbiter)
8. 1450
- a. zeznania własne
- b. posiadanie heretyckiej książki
- c. wyparł się zarzutów; jego prawowierność potwierdził Zygmunt, pleban w Brzezinach (25 kwietnia 1450)
- 9.
- a. GH 1/316-7
- b. P. K r a s, *Husyci*, s. 86-87, 260.

33

1. Bogusław z Ossowa h. Godzięba
2. s. Mikołaja z Lubrańca i Olganowa

3. Ossowo
4. Włocławek
5. szlachecki
8. 1429
- a. zeznania własne
- b. Bernard z Lubrańca twierdził, że Bogusław został uznany przez biskupa za herezyka
- c. oczyścił się z zarzutów w konsystorzu włocławskim
- 9.
- a. AC III 497/228
- b. P. K r a s, *Husyci*, s. 134; J. S z w e d a, *A. S z w e d a, Z dziejów*, s. 43.

34

1. Dorota
3. Pakość
4. Gniezno
5. mieszczański
6. służąca na dworze Anny, żony Materny z Pakości
8. 1441
- a. zeznania własne
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparła się herezji (8 kwietnia 1441)
- 9.
- a. AC II 383/132
- b. P. K r a s, *Husyci*, s. 143.

35

1. Elżbieta
2. c. sołtysa z Wroniaw
3. Wroniawy
4. Poznań
5. chłopski
8. 1439
- a. Jakub z Wroniaw
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- 9.
- a. ACP 12/275
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 133.

36

1. Elżbieta [zw. Kasprowa]

2. x Kacper z Inowrocławia; matka Piotra i Katarzyny
3. Inowrocław
4. Włocławek
5. mieszczański
8. 1480
- a. Katarzyna z Inowrocławia
- b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
- 9.
- a. AC III 515/234
- b. P. K r a s, *Husyci*, s. 148, 151.

37

1. Fabian
3. Świnki
4. Włocławek
5. szlachecki
8. 1480
- a. Katarzyna z Inowrocławia, Anna Redeczka
- b. podejrzenie o herezję: spotykał się z husyckim kapłanem Gąską z Inowrocławia
- 9.
- a. AC III 515/234
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 34; P. K r a s, *Husyci*, s. 149; J. W i e s i o ł o w s k i, *O możnowładczych protektorach*, s. 86-87.

38

1. Fabian z Grabi
3. Nowa Nieszawa
4. Włocławek
5. mieszczański
6. żebrak
8. 1480
- a. Katarzyna z Inowrocławia, Maciej z Szelejewa, Mikołaj z Nowej Nieszawy
- b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparł się herezji w katedrze włocławskiej (11 maja 1480)
- 9.
- a. AC III 515/234, 519/238, 521/240, 522/240; MHDW IV, 15-19

- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 168; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 34, 41-42, 45; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 86-87; P. K r a s, *Husyci*, s. 149-153, 289; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 53-54.
- c. Był prawdopodobnie Słowakiem, gdyż w źródłach jest określany także „natione de Povasche”, tzn. z Poważa, znad Wagu (J. Macek, a za nim J. Serczyk).

39

1. Godek
 3. Wroniawy
 4. Poznań
 5. chłopski
 8. 1439
- a. Jakub z Wroniaw
- b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami
- 9.
- a. ACP 12/275
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 133.

40

1. Grzegorz
 3. Olsztyn
 4. Poznań
 5. mieszczański
 8. 1455
- a. Jan pleban w Olsztynie
- b. chwalił husyckiego kapłana Mikołaja Kłoczka, uważając go za świętego
- c. zaprzeczył zarzutom
- 9.
- a. AC II 1263/573
- b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 195; P. K r a s, *Husyci*, s. 201.

41

1. Grzegorz
 2. s. Szymona
 4. Włocławek
 5. duchowny
 8. 1480
- a. Katarzyna z Inowrocławia
- b. podejrzenie o herezję
- 9.

- a. AC III 515/234

- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 34; P. K r a s, *Husyci*, s. 149.

42

1. Grzimka [Grzymka]
 2. matka Szymona Pilchowskiego h. Szeliga
 3. Bodzanówek
 4. Włocławek
 5. szlachecki
 8. 1480
- a. Anna Redeka, Albert [Wojciech] Mięsko
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami, zachęciła do utrakwizmu swojego syna Szymona
- 9.
- a. AC III 529/243
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 171-172; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 46, 47; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 87-88; P. K r a s, *Husyci*, s. 139, 159; J. Bieniak, *Kościelna Wieś*, s. 103; J. W i e s i o ł o w s k i, *O możnowładczych protektorach*, s. 87; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 54.

43

1. Jakub
 3. Dźwierzno
 4. Gniezno
 5. duchowny
 8. 1426
- a. zeznania własne
- b. zniszczenie obrazów i krzyży
- c. przyznał się do zarzutów i prosił o zwolnienie z kar (9 maja 1426); sprawa odwołana do arcybiskupa gnieźnieńskiego Wojciecha Jastrzębca
- 9.
- a. AC II 200/67
- b. P. K r a s, *Husyci*, s. 193, 258-259.

44

1. Jakub
3. Świedziebna
4. Płock
5. duchowny

7. pleban
 8. 1445
 a. nieznanne
 b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami
 c. wyparł się herezji (1445); zaocznie uznany za heretyka: utrata kościoła w Świeździebni (1453)
 9.
 a. AC Ploc. 355/92, 393/101; AC III 24/9-10, 25/10
 b. J. S e r c z y k, *Husytyzm*, s. 166-167; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 76; P. K r a s, *Husyci*, s. 136-138, 263, 294; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 60.

45

1. Jakub
 3. Trląg
 4. Gniezno
 5. duchowny (prezbiter)
 7. wikary
 8. 1415
 a. Marcin Tyczka, pleban w Strzelcach
 b. obrona Jana Husa; krytyka papieża i hierarchii kościelnej
 9.
 a. AC II 46, 47, 48/15-16
 b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 112-113; P. K r a s, *Husyci*, s. 48, 60, 108, 258.

46

1. Jakub
 3. Wroniawy
 4. Poznań
 5. duchowny (prezbiter)
 8. 1439
 a. zeznania własne
 b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami; husycki kapłan
 c. wyparł się herezji w katedrze poznańskiej (4 kwietnia 1439); skazany na dożywotnie więzienie
 9.
 a. ACP 12/274-5, 13/275-6

- b. J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 255, 259, 264; J. K r a s o Ń, *Zbąszyń*, s. 94; J. M a c e k, *Husyci*, s. 132-134; P. K r a s, *Husyci*, s. 123-124, 183, 253, 272, 291, 306.

47

1. Jan
 3. Łekno
 4. Gniezno
 5. duchowny
 8. 1434
 a. zeznania własne
 b. przystał do husytów w Czechach
 c. wyparł się herezji w konsystorzu gnieźnieńskim (18 marca 1434)
 9.
 a. AC II 297/94
 b. J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 56; P. K r a s, *Husyci*, s. 258.

48

1. Jan
 3. Łódź, koło Poznania
 4. Poznań
 5. duchowny
 7. wikary
 8. 1431
 a. zeznania własne
 b. heretyckie kazania
 c. zawieszony w głoszeniu kazań; jego prawowierność poręczyły dwie osoby (30 października 1431)
 9.
 a. AC II 1024/483

49

1. Jan
 3. Bolimów
 4. Gniezno
 5. mieszczański
 8. 1450
 a. Bernard z Brzezin
 b. posiadał heretyckie książki
 c. aresztowany przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Wojciecha Jastrzębca
 9.

- a. GH 1/317
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 151; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 56; P. K r a s, *Husyci*, s. 92, 259.

50

- 1. Jan
- 3. Murczyn
- 4. Gniezno
- 5. mieszczański
- 6. rzemieślnik
- 8. 1452
- a. zeznania własne
- b. przez rok przebywał w Pradze wśród husytów
- c. złożył przysięgę, że nie wyjedzie do Czech, pokuta (3 kwietnia 1451)
- 9.
- a. GH 11/322
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 154; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 78-79.

51

- 1. Jan
- 3. Baboszewo
- 4. Płock
- 5. duchowny
- 7. pleban
- 8. 1449
- a. nieznanne
- b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami
- 9.
- a. AC Ploc. 380/98
- b. J. S e r c z y k, *Husytyzm*, s. 170; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 72; P. K r a s, *Husyci*, s. 136-138, 262-263.

52

- 1. Jan
- 3. Gostyń
- 4. Poznań
- 5. duchowny
- 8. 1428
- a. Grzegorz z Oborzyska
- b. zwolennik husytyzmu
- 9.

- a. Acta causarum konsystorza poznańskiego 1428, k. 62r
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 115

53

- 1. Jan
- 3. Przyprostynia
- 4. Poznań
- 5. nieznanany
- 8. 1437
- a. nieznanne
- b. poglądy heretyckie
- 9.
- a. Acta causarum konsystorza poznańskiego, rok 1437, k. 83v
- b. J. N o w a c k i, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 456; P. K r a s, *Husyci*, s. 121-122.

54

- 1. Jan
- 3. Strzegowo
- 4. Płock
- 5. duchowny
- 7. pleban
- 8. 1445
- a. nieznanne
- b. herezja [prawdopodobnie udzielał Komunii pod dwiema postaciami]
- c. wyparł się herezji (5 lutego 1445)
- 9.
- a. AC Ploc. 355/92
- b. J. S e r c z y k, *Husytyzm*, s. 166; 167; P. K r a s, *Husyci*, s. 136-137; J. S z w e d A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 60.

55

- 1. Jan
- 3. Uzarzewo
- 4. Poznań
- 5. duchowny
- 7. pleban
- 8. 1440
- a. zeznania własne
- b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami
- c. oczyścił się herezji przed administratorem diecezji poznańskiej Janem z Ni

wiesz (1438), później przed inkwizytorem Mikołajem z Łęczycy i biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (1440); otrzymał absolicję od penitencjarza papieskiego Mikołaja, kardynała św. Krzyża w Jerozolimie (26 maja 1441)

- 9.
- a. AC II 1109/521, 1114/523-4
- b. J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 261; M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 193-194; J. M a c e k, *Husyci*, s. 145; P. K r a s, *Husyci*, s. 114, 162, 252, 272, 295.

56

1. Jan z Małgowa
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. mieszczański
7. rektor szkoły w Zbąszyniu
8. 1439
- a. Bartłomiej, pleban w Objezierzu
- b. krytykował papieństwo; przyjmował Komunię pod dwiema postaciami; był husyckim kaznodzieją
- c. wyparł się herezji w katedrze poznańskiej przed biskupem Andrzejem Bnińskim (2 marca 1439); skazany na czasowy pobyt w więzieniu
- 9.
- a. ACP 1-3/265-8, 7-8/268-270
- b. J. K r a s o ń, *Zbąszyń*, s. 94; J. N o w a c k i, 252-254, 255, 264; J. M a c e k, *Husyci*, s. 126-129; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 65-66 P. K r a s, *Husyci*, s. 63-64, 128-129, 253, 271-272, 285, 288, 291, 292.

57

1. Jan z Poznania
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. duchowny
8. 1440
- a. protokół z wizytacji biskupa poznańskiego Andrzeja Bnińskiego w Zbąszyniu
- b. husycki kapłan, udzielał Komunii pod dwiema postaciami

c. prawdopodobnie schwytyany przez biskupa Andrzeja Bnińskiego

- 9.
- a. AC II 1097/517
- b. J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 259, 264; M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 188; J. K r a s o ń, *Zbąszyń*, s. 94; J. M a c e k, *Husyci*, s. 138-139; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 69; P. K r a s, *Husyci*, s. 123-125.
- c. możliwe, że jest on tożsamy z Janem z Rusi (zob. nr 58) lub Janem Longinusem z Pakości (zob. nr 161).

58

1. Jan z Rusi
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. duchowny
8. 1439
- a. Mikołaj, pleban w Zbąszyniu
- b. husycki kapłan, udzielał Komunii pod dwiema postaciami (od 1437)
- 9.
- a. ACP 11/273
- b. J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 255, 259, 264; J. M a c e k, *Husyci*, s. 138; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 67; P. K r a s, *Husyci*, s. 122-124.
- c. możliwe, że identyczny z Janem z Poznania, o którym wzmiankuje protokół z wizytacji Zbąszynia przez biskupa poznańskiego Andrzeja Bnińskiego w październiku 1440 roku (AC II 1097/517).

59

1. Jaroszka
3. Radziejów
4. Włocławek
5. mieszczański
8. 1480
- a. Jan z Sosnowicy, Anna Redecka
- b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
- 9.
- a. AC III 524/241, 527/243
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 43, 46; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 47

60

1. Kacper [Kasper]
2. x Elżbieta
3. Inowrocław
4. Włocławek
5. mieszczański
8. 1480
 - a. Mikołaj z Nowej Nieszawy, Jan z Sosnowicy, Anna Redecka
 - b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami
9.
 - a. AC III 515/234, 521/239, 524/142, 527/243; MHDW IV 24-25
 - b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 169; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 33-34, 43, 46; P. K r a s, *Husyci*, s. 148, 151; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 48-50.

61

1. Katarzyna
2. siostra Jasionowej
3. Przeclawice
4. Włocławek
5. nieznan
8. 1480
 - a. Marcin, pleban z Kościeszek
 - b. podejrzenie o herezję
9.
 - a. AC III 516/235
 - b. J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 56.

62

1. Katarzyna* [zw. Stolnikowa]
2. c. Mikołaja z Korzeczniaka h. Awdaniec; x Krystyn z Kościelnej Wsi*
3. Kościelna Wieś
4. Włocławek
5. szlachecki
8. 1480
 - a. zeznania Katarzyny z Inowrocławia, Jana z Sosnowicy, Anny Redeckiej, Alberta [Wojciecha] Mięska,
 - b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami; organizowała spotkania zwoleńników utrakwizmu

9.

- a. AC III 515/234, 524/241, 527/242, 529/243-244
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 163-172; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 43; P. K r a s, *Husyci*, s. 156/161, 180-181; *J. B i e n i a k, *Kościelna Wieś*, s. 83-84; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 50.
- c. Idąc za J. Serczykiem i J. Bieniakiem (PSB XXVI 411) błędnie utożsamilem „Stolnikową” z Heleną Krzywosądką (zob. nr 158). Powiązania genealogiczne właścicieli Kościelnej Wsi opracował J. Bieniak (*Kościelna Wieś*, tabl. 3 i 4).

63

1. Klemens
3. Gniezno
4. Gniezno
5. duchowny (kleryk)
8. 1452
 - a. zeznania własne
 - b. słuchał kazań Jana Rokycany; podejrzany o husytyzm z powodu pobytu w Pradze
 - c. wyparł się herezji w konsystorzu rzymskim; w konsystorzu gnieźnieńskim za przeczył stawianym mu artykułom husyckim, poręczył za niego magister Paweł (18 kwietnia 1452)
9.
 - a. GH 12/323
 - b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 154-155; P. K r a s, *Husyci*, s. 187.

64

1. Klemens
4. Włocławek
5. nieznan
8. 1480
 - a. Fabian z Grabi
 - b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami
9.
 - a. AC III 522/240

- 65**
1. Krystyn (Krzczon) z Kościelnej Wsi
 2. s. Wojciecha z Kościelnej Wsi; x Katarzyna z Korzecznika*
 3. Kościelna Wieś
 4. Włocławek
 5. szlachecki
 7. stolnik brzeski (1434); burgrabia kruszewicki (1459)
 8. 1480
 - a. Jan z Sosnowicy (w oparciu o informacje od Frydana z Lubsina), Anna Redecka, Albert [Wojciech] Mięsko z Bodzanówka
 - b. podejrzany o przynależność do grupy husyckiej
 9.
 - a. AC III 524/241, 527/242, 529/244
 - b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 163; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 43; P. K r a s, *Husyci*, s. 103; *J. B i e n i a k, *Kościelna Wieś*, s. 81-84 i tabl. 3-4; *J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 50.
 - c. Jego żonę błędnie utożsamiano z Heleną Krzywosądzką (zob. nr 62). Szczegółowe informacje na temat Krystyna podaje J. B i e n i a k (*Kościelna Wieś*, s. 81-84).
- 66**
1. Łukasz
 3. Wielki Koźmin
 4. Gniezno
 5. duchowny
 7. kleryk
 8. 1450
 - a. zeznania własne
 - b. podejrzenie o husytyzm z powodu pobytu w Czechach
 - c. złożył przysięgę, że nie wyjedzie do Czech (10 czerwca 1450)
 9.
 - a. GH 8/521
- 67**
1. Maciej
 2. s. Błażeja
 3. Dunajec
 4. Gniezno
 5. duchowny
 7. franciszkanin (kleryk)
 8. 1452
 - a. zeznania własne
 - b. podejrzenie o husytyzm z powodu pobytu w Czechach
 - c. złożył przysięgę, że nie wyjedzie do Czech (18 grudnia 1452)
 9.
 - a. GH 14/324
 - b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 153; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 79.
- 68**
1. Maciej
 3. Kębłowie
 4. Poznań
 5. duchowny (prezbiter)
 8. 1439
 - a. Mikołaj ze Zbąszynia, Jakub z Wroniaw
 - b. husycki kapłan; zastąpił prawowitego plebana w Kębłowie, udzielał Komunii pod dwiema postaciami w Kębłowie; głosił ubóstwo duchowieństwa
 9.
 - a. ACP 11/274, 12/275
 - b. PSB XIX 8-9; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 255, 264; J. K r a s o Ń, *Zbąszyń*, s. 94; J. M a c e k, *Husyci*, s. 134; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 67; P. K r a s, *Husyci*, s. 122-124, 180.
- 69**
1. Maciej
 2. s. Marcina z Radziejowa
 3. Kleczew
 4. Gniezno
 5. duchowny
 7. rektor szkoły w Kleczewie
 8. 1440
 - a. zeznania własne
 - b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami
 - c. wyparł się herezji w konsystorzu gnieźnieńskim
 9.
 - a. AC I 1692/368

b. P. K r a s, *Husyci*, s. 87, 146-147.

70

1. Maciej
3. Lubraniec
4. Włocławek
5. duchowny
7. pleban w Lubrańcu
8. 1430
- a. Szymon z Konecka
- b. podejrzenie o husytyzm; ucieczka do Czech
- 9.
- a. AC III 504/230
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 31; P. K r a s, *Husyci*, s. 133-134; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 40-42.

71

1. Maciej
2. s. Jana
3. Mogilno
4. Gniezno
5. duchowny (kleryk)
8. 1465
- a. zeznania własne
- b. heretyckie poglądy
- c. zaprzeczył (18 marca 1465)
- 9.
- a. AC II 603/248

72

1. Maciej
2. stryj Świętka z Nowej Nieszawy
3. Osiek
4. Płock
5. duchowny
7. wikary
8. 1480
- a. Maciej z Szelejewa, Świętek z Nowej Nieszawy, Frydan z Lubsina
- b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami
- 9.
- a. AC III 519/538, 523/241, 531/245
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 42; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 87; P. K r a s, *Husyci*, s. 153; J. Bieniak, *Kościelna Wieś*, s. 102-

103; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 53.

c. Mieszkał najpierw w Toruniu.

73

1. Maciej
3. Pomianowice
4. Włocławek
5. chłopski
8. 1480
- a. Katarzyna z Inowrocławia
- b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
- 9.
- a. AC III 515/234
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 34; P. K r a s, *Husyci*, s. 149.

74

1. Maciej
3. Przedecz
4. Włocławek
5. duchowny (prezbiter)
7. wikary
8. 1499
- a. zeznania własne
- b. bronił husyckiego wikarego Adama z Radziejowa spalonego na stosie
- c. wyparł się herezji przed biskupem włocławskim Krzesławem z Kurozwęk
- 9.
- a. AC III 622/269-270, 623/270
- b. P. K r a s, *Husyci*, s. 107, 304; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 57.

75

1. Maciej
3. Przyjma
4. Gniezno
5. nieznan
8. 1451
- a. zeznania własne
- b. podejrzenie o husytyzm z powodu pobytu w Czechach
- c. zaprzeczył artykułom husyckim; złożył przysięgę, że nie wyjedzie do Czech; po-

ręczył za niego Mikołaj Charbowski, herbu Sulima

9.
a. GH 5/320
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 153; J. M i k u l k a, *Polské zem*, s. 78.

76

1. Maciej
3. Śrem
4. Poznań
5. mieszczański
6. krawiec
8. 1447
a. zeznania własne
b. heretyckie poglądy
c. wyparł się herezji przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim
9.
a. AC II 1125/559
b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 195; J. M a c e k, *Husyci*, s. 149; P. K r a s, *Husyci*, s. 285, 287-288, 310.

77

1. Maciej z Szelejewa
3. Nowa Nieszawa
4. Włocławek
5. duchowny (prezbiter) z archdiecezji gnieźnieńskiej
8. 1480
a. Katarzyna z Inowrocławia, Mikołaj z Nowej Nieszawy, Frydan z Lubsina
b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami; odprawiał husyckie msze w prywatnym mieszkaniu w Nieszawie; posiadał „podejrzone” książki
c. wyparł się herezji w katedrze włocławskiej (11 maja 1480)
9.
a. AC III 517/236, 519/238, 521/239, 523/241; MHDW IV, 15-19
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 164-168; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 36-40; P. K r a s, *Husyci*, s. 94-95, 147, 152-154, 181-182, 285, 289, 292, 301; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 51-52.

78

1. Maciej ze Śrema
3. Słupca
4. Poznań
5. duchowny (prezbiter)
6. kaznodzieja w Słupcy
8. 1450
a. zeznania własne
b. publiczne karanie przestępstw; krytyka hierarchii kościelnej; odrzucenie kultu obrazów; ubóstwo Kościoła
c. zaprzeczył zarzutom
9.
a. AC II 475/172
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 149; P. K r a s, *Husyci*, s. 64, 187-188.

79

1. Małgorzata
2. matka Stanki z Pakości
3. Pakość
4. Gniezno
5. mieszczański
8. 1451
a. zeznania własne
b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
c. wyparła się herezji w kościele parafialnym w Pakości
9.
a. GH 9/322
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 154; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 78; P. K r a s, *Husyci*, s. 141, 290.

80

1. Małgorzata
3. Stradyń
4. Poznań
5. chłopski
8. 1439
a. Jakub z Wroniaw
b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
9.
a. ACP 12/275
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 133.

81

1. Małgorzata
2. c. Przybysława z Krzywosądza, kasztelana kowalskiego; x Jarand Redecki
4. Włocławek
5. szlachecki
8. 1480
- a. Anna Redecka
- b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
- 9.
- a. AC III 527/242
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 46; P. K r a s, *Husyci*, s. 159; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 55.

82

1. Marcin
3. Kołodziejowo
4. Poznań
5. duchowny
8. 1445
- a. zeznania własne
- b. popierał Komunię pod dwiema postaciami, pobyt w Czechach
- c. oczyścił się z herezji przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (28 grudnia 1445)
- 9.
- a. AC II 1206-7/554
- b. M. M a s t y Ń s k a, *Biskup*, s. 191; J. M a c e k, *Husyci*, s. 147;

83

1. Marcin
3. Kościelna Wieś
4. Włocławek
5. duchowny
7. pleban w Kościelnej Wsi
8. 1430
- a. Szymon z Konecka
- b. podejrzenie o herezję; ucieczka do Czech
- 9.
- a. AC III 504/230; KDW VII 756.
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 31; P. K r a s, *Husyci*, s. 133-135, 155; J. B i e n i a k,

Kościelna Wieś, s. 99-101; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 40-41.

84

1. Marcin
3. Krzywin
4. Poznań
5. duchowny (prezbiter)
8. 1476
- a. zeznania własne
- b. wyraził chęć przyłączenia się do husytów czeskich
- c. złożył przysięgę, że nie będzie wyjeżdżał do Czech, zawieszony w czynnościach kapłańskich do 24 czerwca 1476
- 9.
- a. AC II 1393/626
- b. M. M a s t y Ń s k a, *Biskup*, s. 196; J. M a c e k, *Husyci*, s. 158;

85

1. Marcin
3. Strzegowo
4. Płock
5. duchowny
7. pleban
8. 1466
- a. nieznane
- b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami
- c. - (nie stawiał się przed inkwizytorem Jakubem w wyznaczonym terminie)
- 9.
- a. AC Ploc. 408/103, 409/103
- b. J. S e r c z y k, *Husytyzm*, 167-169; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 83; P. K r a s, *Husyci*, s. 136-137.

86

1. Marcin ze Stróżewa
3. Baboszewo
4. Płock
5. duchowny
7. pleban w Baboszewie
8. 1445
- a. nieznane
- b. herezja (prawdopodobnie udzielał Komunii pod dwiema postaciami); wygnany

- z diecezji wrocławskiej z powodu swojej błędnej nauki
- c. (prawdopodobnie wyparł się herezji w 1445 roku)
- 9.
- a. AC Ploc. 355/92, 360/93
- b. J. S e r c z y k, *Husytyzm*, s. 166-167; P. K r a s, *Husyci*, s. 94, 136-138; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 60.

87

1. Marek
3. Gąsawa
4. Poznań
5. duchowny
8. 1445
- a. zeznania własne
- b. popierał Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparł się herezji przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (28 grudnia 1445)
- 9.
- a. AC II 1206-7/554
- b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 191-192; J. M a c e k, *Husyci*, s. 147;

88

1. Miklasz [Mikuláš = Mikołaj] z Gniezna
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. mieszczkański
8. 1439
- a. Jan z Małgowa, Maciej Gądkowski, Bartłomiej, pleban w Objezierzu
- b. krytykował papieństwo; przyjmował Komunię pod dwiema postaciami, popularyzował poglądy husyckie, posiadał czeskie książki
- c. wyparł się herezji przed inkwizytorem Mikołajem z Łęczycy; a później w katedrze poznańskiej przed biskupem Andrzejem Bnińskim (2 marca 1439); skazany na dożywotnie więzienie i noszenie szaty pokutnej
- 9.
- a. ACP 1-7/265-9, 9-10/271-3

- b. J. K r a s o ń, *Zbąszyń*, s. 94; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 252-259; J. M a c e k, *Husyci*, s. 126-130, 183-184; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 65-68; P. K r a s, *Husyci*, s. 63-64, 128-129, 253, 270-272, 285, 290, 292-293.

89

1. Mikołaj
3. Babin
4. Poznań
5. szlachecki
8. 1423
- a. zeznania własne
- b. wspieranie husytów
- c. złożył przysięgę, że nie będzie wspierał husytów (1 marca 1423)
- 9.
- a. AC II 1842/870
- b. P. K r a s, *Husyci*, s. 54-55.

90

1. Mikołaj
3. Bulkowo [Bolkowo]
4. Płock
5. duchowny
7. wikary
8. 1457
- a. zeznania własne
- b. popierał Komunię pod dwiema postaciami
- c. zaprzeczył zarzutom; został uwięziony
- 9.
- a. AC Ploc. 402/102
- b. J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 83; P. K r a s, *Husyci*, s. 136, 275-276, 285; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 63.

91

1. Mikołaj
3. Gaj
4. Gniezno
5. duchowny (franciszkanin)
8. 1452
- a. zeznania własne
- b. podejrzenie o husytyzm z powodu pobytu w Czechach

- c. złożył przysięgę, że nie wyjedzie do Czech
9.
a. GH 14/324
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 153; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 79.

92

1. Mikołaj
3. Gniezno
4. Gniezno
5. nieznany
8.
a. Stanisław, pleban kościoła św. Wawrzyńca w Gnieźnie
b. podejrzany o przynależność do sekty Jana Husa: publicznie negował znaczenie ekskomunikacji twierdząc że eskomunikowani mogą uczestniczyć w nabożeństwach.
9.
a. AC II 210/70
c. Mikołaj bez zgody plebana Stanisława zagarnął ze wsi Drachowo 5 miar pszenicy ozimej o wartości 3 fertonów i 1,5 miary pszenicy jarej o wartości 16 groszy; pleban żądał odszkodowania w wysokości 6 grzywn (AC II 209/70).

93

1. Mikołaj
3. Gostyń
4. Poznań
5. duchowny
7. wikary
8. 1428
a. Grzegorz, pleban z Oborzyska
b. popierał Komunię pod dwiema postaciami
c. Grzegorz z Oborzyska przyznał, że fałszywie oskarżył Mikołaja
9.
a. Acta causarum konsystorza poznańskiego, 1428, k. 62r
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 115;

94

1. Mikołaj

3. Kłodawa
4. Gniezno
5. duchowny
7. wikary
8. 1430
a. wikary Szymon ze Szpitala
b. nieznane poglądy
c. spalony na stosie jako heretyk
9.
a. AC III 505/230
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 160; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 31; P. K r a s, *Husyci*, s. 304-305, 307; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 42-43.

95

1. Mikołaj
3. Izbica
4. Włocławek
5. duchowny
7. pleban
8. 1430
a. Szymon, pleban w Konecku
b. podejrzenie o husytyzm
c. zbiegł do Czech
9.
a. AC III 504/230
b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 31; P. K r a s, *Husyci*, s. 133-134; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 40-42.

96

1. Mikołaj
3. Kościelna Wieś
4. Włocławek
5. duchowny (presbiter)
7. wikary(?) w Kościelnej Wsi
8. 1480
a. Frydan z Lubsina
b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami
9.
a. AC III 531/245
b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 173; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 48; J. B i e n i a k, *Kościelna Wieś*, s. 102.

97

1. Mikołaj
3. Kościelna Wieś
4. Włocławek
5. duchowny
7. pleban w Kikole; później wikary w Kościelnej Wsi (ok. 1465-1470)
8. 1480
 - a. Frydan z Lubsina
 - b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami
9.
 - a. AC III 531/245
 - b. P. K r a s, *Husyci*, s. 139, 159; J. B i e n i a k, *Kościelna Wieś*, s. 102-103 i tabl. 5; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 51.
 - c. zapewne tożsamy z Janem z Kikola, wspomnianym przez Alberta [Wojciecha] Mięska (AC III 529/243-244)

98

1. Mikołaj
3. Nowa Nieszawa
4. Włocławek
5. mieszczkański
6. kuźnicz
7. burmistrz
8. 1480
 - a. Katarzyna z Inowrocławia, Maciej z Szelejewa, Świętek z Nowej Nieszawy, Maciej Pasturczyk z Nowej Nieszawy, Fabian z Grabi
 - b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami; organizował husyckie nabożeństwa w swoim mieszkaniu; posiadanie naczyń liturgicznych, mszału i Nowego Testamentu
 - c. wyparł się herezji (1475); uznany za herezyka i spalony na stosie (maj 1480)
9.
 - a. AC III 515/234, 519/538, 521/239, 523/241, 526/242 (wyrok), 531/245; MHDW IV 15-19.
 - b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 165-170; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 34, 40, 44-45; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 85-86; P. K r a s, *Husyci*, s. 94-95, 148-154, 289, 301-303;

J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 47, 53.

99

1. Mikołaj
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. duchowny
7. pleban w Zbąszyniu
8. 1439
 - a. zeznania własne
 - b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami w Zbąszyniu
 - c. wyparł się herezji w katedrze poznańskiej przed biskupem Andrzejem Bnińskim (4 kwietnia 1439); został zmuszony do zamiany kościoła parafialnego w Zbąszyniu (1441)
9.
 - a. ACP 11/273-4, 13/276; AC II 1112/523
 - b. J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 260-261, 264; J. M a c e k, *Husyci*, s. 131-133; P. K r a s, *Husyci*, s. 121-126, 294.

100

1. Mojżesz
2. x Katarzyna, c. Kaspra z Inowrocławia
3. Brześć Kujawski
4. Włocławek
5. mieszczkański
8. 1480
 - a. Piotr z Inowrocławia, Mikołaj z Nowej Nieszawy
 - b. należał do grupy husyckiej, nakłaniał swoją żonę Katarzynę do herezji, grożąc, że jeżeli nie będzie mu posłuszna to ją okaleczy
9.
 - a. AC III 515/234, 521/239
 - b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 32 i 36; P. K r a s, *Husyci*, s. 151-152; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 50.

101

1. Paweł
3. Babin
4. Poznań

5. szlachecki
8. 1423
 - a. zeznania własne
 - b. wspieranie husytów czeskich
 - c. złożył przysięgę, że nie będzie pomagał husytom (1 lutego 1423)
9.
 - a. AC II 1842/870
 - b. P. K r a s, *Husyci*, s. 54-55.

102

1. Piotr
2. s. Jana
3. Czychów
4. Kraków
5. duchowny (prezbiter)
8. 1428
 - a. zeznania własne
 - b. popierał Komunia pod dwiema postaciami, spalił obrazy kościelne
 - c. wyparł się herezji w konsystorzu rzymskim
9.
 - a. BP IV 2173/400; 2192/405
 - b. P. K r a s, *Husyci*, s. 187, 296-297.

103

1. Piotr
3. Dźwierszno
4. Gniezno
5. duchowny
7. wikary
8. 1426
 - a. zeznania własne
 - b. zniszczenie obrazów i krzyży
 - c. zwolniony z kar w konsystorzu gnieźnieńskim; sprawa odesłana do arcybiskupa gnieźnieńskiego Wojciecha Jastrzębca (9 maja 1426)
9.
 - a. AC II 200/67
 - b. P. K r a s, *Husyci*, s. 193, 258-259.

104

1. Piotr
3. Grudziądz

4. Chełmno
5. duchowny
8. 1480
 - a. Frydan z Lubsina
 - b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami
9.
 - a. AC III 531/245
 - b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 173; J. Serczyk, *Procesy*, s. 48.

105

1. Piotr
3. Nowa Nieszawa
4. Włocławek
5. mieszczkański*
7. dzierzawca w Nieszawie
8. 1480
 - a. Mikołaj z Nowej Nieszawy
 - b. zachęcił Mikołaja, burmistrza z Nowej Nieszawy do utrakwizmu
9.
 - a. AC III 521/240
 - b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 41; P. K r a s, *Husyci*, s. 152.

106

1. Piotr
2. s. Andrzeja
3. Sławoszew
4. Kraków
5. duchowny
7. pleban
8. 1436
 - a. zeznania własne
 - b. pobyt wśród husytów w Czechach
 - c. wyparł się herezji przed inkwizytorem i w konsystorzu rzymskim; zwolniony z ekskomuniki, zatrzymał beneficja kościelne
9.
 - a. BP V 476/80

107

1. Roślaw
3. Cielądz
4. Poznań
5. duchowny

7. pleban w Cielądzy
8. 1428
- a. nieznanne
- b. herezja
- c. (został zobowiązany do oczyszczenia się z herezji pod karą więzienia i odebrania kościoła parafialnego)
- 9.
- a. AC I 2/1
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 114.

108

1. Stanisław
3. Cerekwica
4. Gniezno
5. nieznanany
8. 1451
- a. zeznania własne
- b. popierał Komunię pod dwiema postaciami; pobyt w Czechach (w żatcu)
- c. wyparł się herezji
- 9.
- a. GH 4/320
- b. J. M a c e k, *I Husyci*, s. 152-153; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 77-78.

109

1. Stanisław
3. Moszczenica
4. Gniezno
5. duchowny (kleryk)
- a. zeznania własne
- b. pobyt wśród husytów w Czechach
- c. złożył przysięgę, że nie wyjedzie do Czech
- 9.
- a. GH 13/323-4
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 153;

110

1. Stanisław
3. Pakość
4. Gniezno
5. duchowny
7. wikary, rektor szkoły w Pakości
8. 1455

- a. Paszkowa z Pakości. Małgorzata Mieleńska z Pakości, Andrzej, wikary w Pakości, zeznania własne
- b. posiadał polskie i czeskie książki; przebywał w Czechach, gdzie słuchał kazania Jana Rokycany; brał udział w spotkaniach kapłanów na zamku w Pakości; chciał utopić wikarego Andrzeja z Pakości, który wystąpił właścicielom Pakości zarzucając jej herezję
- 9.
- a. AC II 521/193, 523/198-200
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. ; J. M i k u l k a, *Polacy w Czechach*, s. 7; J. M i k u l k a, *Polské zem*, s. 80-81; P. K r a s, *Husyci*, s. 88-92, 141-142, 144-146; J. W i e s i o ł o w s k i, *O możnowładczych protektorach*, s. 84-85; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 44-45;

111

1. Stanka
2. c. Małgorzaty z Pakości
3. Pakość
4. Gniezno
5. mieszczański
8. 1451
- a. zeznania własne
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyrzekła się herezji w konsystorzu gnieźnieńskim, następnie przyjęła publicznie oczyszczenia z herezji w kościele parafialnym w Pakości
- 9.
- a. GH 9/322
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 154; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 78; P. K r a s, *Husyci*, s. 141, 290.

112

1. Stefan
3. Lubiąż
4. Poznań
5. duchowny (cysters)
8. 1431
- a. zeznania własne

b. herezja: przebywanie poza klasztorem, współpraca z husytami czeskimi

c. zaprzeczył zarzutem

9.

a. AC II 1020/487

113

1. Stefan

3. Zbąszyń

4. Poznań

5. mieszczański

6. szewc

8. 1442

a. zeznania własne

b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami

c. wyparł się herezji przed inkwizytorem Mikołajem z Łęczycy, a później przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (4 lutego 1443)

9.

a. AC II 1150-1/535

b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 191; J. M a c e k, *Husyci*, s. 143-144; P. K r a s, *Husyci*, s. 272-273, 309.

114

1. Symek

4. Płock

5. nieznany

8. 1471

a. nieznane

b. posiadał heretyckie pismo

9.

a. AC Ploc. 425/106

b. P. K r a s, *Husyci*, s. 94.

115

1. Szymon

3. Koneck

4. Włocławek

5. duchowny

7. pleban

8. 1424

a. zeznania własne

b. popierał Komunię pod dwiema postaciami; domagał się ubóstwa duchowieństwa

c. wyparł się herezji (13 stycznia 1424); ponownie przesłuchiwany (17 lutego 1430)

9.

a. AC III, 479/223-4, 504/230

b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 159-160; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 30-31; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 56; P. K r a s, *Husyci*, s. 132-134, 263; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 40-42.

116

1. Szymon (zm. 1511/1513)

2. s. Krystyna z Kościelnej Wsi

3. Kościelna Wieś

4. Włocławek

5. szlachecki

7. dziedzic w Kościelnej Wsi

8. 1480

a. Piotr z Inowrocławia, Katarzyna z Inowrocławia, Anna Redeka

b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami; do utrakwizmu został zachęcony przez swą matkę Katarzynę; nie komu-nikował się w swojej parafii od 4 lat

9.

a. AC III 515/234

b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 34, 46; P. K r a s, *Husyci*, s. 149, 157; J. B i e n i a k, *Kościelna Wieś*, s. 83-84 i tabl. 4; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 50.

117

1. Świątek

3. Nowa Nieszawa

4. Włocławek

5. mieszczański

6. rzemieślnik

8. 1480

a. Maciej z Szelejewa, Mikołaj z Nowej Nieszawy

b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami

c. wyparł się herezji w katedrze włocławskiej (11 maja 1480)

9.

a. AC III, 519/238, 521/240, 523/241, 525/141, 530/244

b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 168-169; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 38, 41-42, 46; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 86-87; P. K r a s, *Husyci*, s. 152-154.

118

1. Świętosława
2. matka Katarzyny Zbąskiej
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. szlachecki
8. 1442
- a. zeznania własne
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparła się herezji przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (27 sierpnia 1442)
- 9.
- a. AC II 1141/532-3
- b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 190-191; J. M a c e k, *Husyci*, s. 142-143; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 70-71; P. K r a s, *Husyci*, s. 126-127, 256.

119

1. Tomasz
2. s. Mikołaja
3. Rokoszewo
4. Poznań
5. nieznanym
8. 1454
- a. zeznania własne
- b. podejrzenie o husytyzm z powodu pobytu w Czechach
- c. złożył przysięgę, że nie wyjedzie do Czech i nie będzie popularyzował nauk husyckich
- 9.
- a. AC II 1258/572
- b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 195; J. M a c e k, *Husyci*, s. 156;

120

1. Wawrzyniec
3. Mogilno

4. Gniezno
5. duchowny
7. kleryk
8. 1465
- a. zeznania własne
- b. hereetyckie poglądy
- c. zaprzeczył
- 9.
- a. AC II 603/248

121

1. Wawrzyniec
4. Włocławek
5. nieznanym
8. 1480
- a. Katarzyna z Inowrocławia
- b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
- 9.
- a. AC III 515/234
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 34

122

1. Wernar
3. Czacz
4. Poznań
5. chłopski
8. 1473
- a. pleban Albert z Czacza
- b. odrzucenie realnej obecności Chrystusa w Eucharystii
- 9.
- a. AC II 1369/113
- b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 196; J. M a c e k, *Husyci*, s. 157; P. K r a s, *Husyci*, s. 185-186.

123

1. Wincenty
2. s. Pawła
3. Wielichowo
4. Poznań
5. duchowny
8. 1441
- a. zeznania własne
- b. herezja

- c. wyparł się herezji przed inkwizytorem Mikołajem z Łęczycy; powtórzył odprysiężenie w kurii biskupiej w Buku (26 czerwca 1441)
- 9.
- a. AC II 1112/524
- b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 194; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 261; J. M a c e k, *Husyci*, s. 146; P. K r a s, *Husyci*, s. 256, 272-273.
- c. prawdopodobnie był zwolennikiem utrakwizmu, podobnie jak Jan Tłuczymost. Wincenty złożył podobne odprysiężenie z herezji jak Jan Tłuczymost (zob. nr 189).
- 124**
1. Wincenty
3. Żydowo
4. Poznań

III. Układ alfabetyczny według nazwisk [lub przydomków]

- 125**
1. Baboszewski [z Baboszewa]
3. Baboszewo
4. Płock
5. szlachecki
7. dziedzic Baboszewa
8. 1471
- a. nieznane
- b. posiadanie heretyckiego pisma
- 9.
- a. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 170; AC Płoc. 420/105
- b. P. K r a s, *Husyci*, s. 138, 262.
- 126**
1. Baranek [Baran] Mikołaj
3. Kościelna Wieś
4. Włocławek
5. duchowny
7. pleban w Kościelnej Wsi (25 VI 1423-16 VIII 1424)
8. 1480
5. duchowny
7. pleban w Żydowie i Starych Szamotułach
8. 1438
- a. zeznania własne
- b. jako student słuchał kazań Jana Husa i jego zwolenników; przepisywał i rozsyłał husyckie pisma
- c. wyparł się herezji w kurii rzymskiej; został zwolniony z kar za herezję, zatrzymał beneficja kościelne
- 9.
- a. BP V 790/139
- b. P. K r a s, *Husyci*, s. 60, 278, 296; J. D r a b i n a, *Episkopat polski wobec husytyzmu*, w: *Polskie echa husytyzmu*, red. S. Bylina, R. Gładkiewicz, Warszawa 1999 s. 77.
- a. Albert [Wojciech] Mięsko
- b. utworzył wspólnotę dla młodych dziewcząt, które uczył „głupstw” i wychowywał według surowej reguły; zerwał wianki z głów dwóch dziewcząt, które przyszyły w nich do kościoła
- c. zawieszony w obowiązkach kapłańskich przez biskupa włocławskiego Jana Pełłę; prawdopodobnie skazany na dożywotnie więzienie
- 9.
- a. AC III 529/244
- b. J. B i e n i a k, *Kościelna Wieś*, s. 101 i tabl. 5; P. K r a s, *Husyci*, s. 154-155, 291.
- c. Jak przypuszcza J. Bieniak Mikołaj cierpiał na chorobę psychiczną i dlatego został zamknięty przez biskupa włocławskiego.
- 127**
1. Becker Michał

3. Czacz
4. Poznań
5. chłopski
8. 1473
- a. pleban Albert z Czacza
- b. odrzucenie realnej obecności Chrystusa w Eucharystii
- 9.
- a. AC II 1369/113
- b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 196; J. M a c e k, *Husyci*, s. 157; P. K r a s, *Husyci*, s. 185-186.

128

1. Bobszewski
2. s. Jana
3. Baboszewo
4. Płock
5. szlachecki
8. 1449
- a. nieznanne
- b. błąd w wierze, bluźnierstwo
- c. wyznaczenie magistra Pawła z Gołymina do zbadania sprawy
- 9.
- a. AC Ploc. 377/97-8
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 170; P. K r a s, *Husyci*, s. 138, 262.

129

1. Boguchna
2. Albert
3. Pakość
4. Gniezno
5. mieszczański
8. 1451
- a. zeznania własne
- b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami w Czechach
- c. zdjęcie ekskomuniki; złożył przysięgę, że nigdy więcej nie wyjedzie do Czech
- 9.
- a. GH 7/321
- b. P. K r a s, *Husyci*, s. 141.

130

1. Chwałek

3. Szamotyły
4. Poznań
5. duchowny
7. mansjonarz
8. 1442
- a. zeznania własne
- b. heretyckie poglądy; podejrzane książki i mszały
- c. przyznał się do niektórych zarzutów, innym zaprzeczył
- 9.
- a. AC II 1137/531
- b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 194; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 261; J. M a c e k, *Husyci*, s. 147; P. K r a s, *Husyci*, s. 86.

131

1. Ciechosz [Cichosz*]
3. Brześć Kujawski
4. Włocławek
5. mieszczański
6. kupiec
8. 1480
- a. Mikołaj z Nowej Nieszawy, Jan z Sosnowicy
- b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
- 9.
- a. AC III 521/239, 524/241
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 43; *J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 47.

132

1. Cymanik Jakub
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. duchowny
8. 1439
- a. Mikołaj, pleban w Zbąszyniu
- b. husycki kapłan w Zbąszyniu, udzielał Komunii pod dwiema postaciami
- 9.
- a. ACP 14/276
- b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 187; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 256, 259, 264; J. K r a s o ń, *Zbąszyń*, s. 94; J. M a c e k,

Husyci, s. 138; P. K r a s, *Husyci*, s. 123-125.

133

1. Czech Henryk [z Pragi]
3. Kraków
4. Kraków
5. mieszczański (?)
6. astrolog na dworze Władysława Jagiełły
8. 1428-1429
- a. zeznania własne
- b. popieranie poglądów husyckich; husyckie książki; bluźnierstwa przeciwko Matce Boskiej
- c. uznany za heretyka; skazany na dożywotnie więzienie; wyszedł na wolność w nieznanych okolicznościach
9.
 - a. CES II 176/227-8; S. Wielgus, „*Consilia*” de Stanislas de Scarbimiria contre l'astrologue Henri Bohemus, „*Studia Mediewistyczne*”, 25(1988), z. 1, s. 145-172;
 - b. PSB IX 419-420; A. Birkenmajer, *Sprawa magistra Henryka Czecha*, „*Collectanea Theologica*”, 17(1936); F.M. Bartoš, *Proces krakowskeho husity*, „*Kostnicke Iskry*”, 42(1957), nr 30, s. 3; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 56-57; M. K o w a l c z y k, *Przyczynki do biografii Henryka Czecha i Marcina Króla z Żurawicy*, „*Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej*”, 21(1971), s. 87-88; P. K r a s, *Husyci*, s. 57, 276-277, 292, 309.

134

1. Czech Jan
2. x Małgorzata
3. Byszewo
4. Poznań
5. nieznan
8. 1445
- a. żona Małgorzata
- b. husyta; zmuszał swoją żonę do praktyk husyckich

c. w konsystorzu poznańskim twierdził, że będzie bronił swoich poglądów do śmierci

9.

- a. AC II, 1197/551
- b. M. M a s t y Ń s k a, *Biskup*, s. 194; P. K r a s, *Husyci*, s. 58.

135

1. Gałka Andrzej z Dobczyna
2. s. Wolisława
3. Kraków
4. Kraków
5. duchowny
6. magister artium (1425), wykładowca w Uniwersytecie Krakowskim (1429-1449)
7. kanonik św. Floriana
8. 1449
- b. posiadanie, czytanie i przepisywanie pism Jana Wiklifia; obrona poglądów Wiklifia, krytyka bogatego Kościoła, spowiedzi usznej, obyczajów kleru, adoracji sakramentu Eucharystii
- c. uznany zaocznie za heretyka; zbiegł do Głogówka na dwór Bolka V; prawdopodobnie w 1451 roku przebywał w Taborze, a później był plebanem w utrakwistycznej parafii w Podvěkach.
9.
 - a. CES I 349, 62-63/67-68, III 17/24; CDUC II 151-154/103-109, 157-158/110-116
 - b. PSB VII 255-258; EK I 539-540; F.M. B a r t o š, *Dílo a osud polského husity Ondřeje Galky*, „*Slavia*”, 37(1967), s. 63-74; F. M. B a r t o š, *Osudy polského husity v Táboře a v čechach*, „*Jihočeský sborník historický*”, 41(1972), s. 111-114; S. K o l b u s z e w s k i, *Herezja kanonika kanonika Jędrzeja Gałki*, Wrocław 1964; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 73-74; P. K r a s, *Polski lollard czy husyta? Spór o herezję Andrzeja Gałki z Dobczyna*, Lublin 1993 (maszynopis w Bibliotece KUL); T. Wünsch, „*Ne pestifera doctrina corrumpat gregem dominicum*”. Zur Konfrontation zwischen Wyclifismus

und Konziliarismus im Umkreis der Universität Krakau in der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts, „Zeitschrift für Ostforschung”, 44(1995), s. 11-24; P. K r a s, *Husyci*, s. 75-82 i 193-200, 278, 282-283, 294-295, 308;

136

1. Gąska [Gaszka]
3. Inowrocław
4. Włocławek
5. duchowny (prezbiter)
8. 1480
- a. Katarzyna i Kasper z Inowrocławia, Jan z Ludziska, Mikołaj z Nowej Nieszawy
- b. husycki kapłan, udzielał Komunii pod dwiema postaciami; zbiegł do Czech z powodu herezji
9.
 - a. AC III 515/234, 516/235
 - b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 162-164; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 33-37; J. M i k u l k a, *Polacy w Czechach*, s. 13; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 84-85; P. K r a s, *Husyci*, s. 143, 147-149, 308-309; J. W i e s i o ł o w s k i, *O możnowładczych protektorach*, s. 86-87; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 49-50.
 - c. M a c e k błędnie uważał Gąskę (Gaszkę) za męża Katarzyny z Nowej Nieszawy

137

1. Gostyńska Elżbieta
3. Gostyń
4. Poznań
5. szlachecki
8. 1439
- a. zeznania własne
- b. herezja; odrzucenie dziesięcin
- c. odwołała błędy
9.
 - a. Acta causarum konsystorza poznańskiego z 1439 roku, k. 21
 - b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 193; J. M a c e k, *Husyci*, s. 115.

138

1. Grabska
2. żona Grabskiego
3. Grabie
4. Włocławek
5. szlachecki
8. 1480
- a. kulawy Fabian z Grabi
- b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
9.
 - a. AC III 522/240

139

1. Grünberg [Grunberg, Grimberg, Grynberg] Mikołaj
2. x Barbara; ojciec Tomasza Grünberga
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. mieszczański
7. burmistrz
8. 1440
- a. protokół z wizytacji Zbąszynia przez biskupa Andrzeja Bnińskiego (17 października 1440); żona Barbara wytoczyła mu proces o herezję (1447)
- b. oskarżony o herezję; przyjmował Komunię pod dwiema postaciami, nie uznawał władzy biskupa, posiadał podejrzone książki; twierdził, że chce słuchać husyckiego kapłana Mikołaja Limbacha, tak długo jak będzie żył; brał udział w napadzie na prawowiernych kapłanów: plebana Mirosława w Przyprostyni i dwóch wikarych Piotra z Przyprostyni i Piotra z Poznania
- c. spalony na stosie (przed 1470)
9.
 - a. AC II 1097/517, 1138/531, 1253/569, 1330/596; ACP 17-20/277-278
 - b. PSB IX 50-51; J. K r a s o ń, *Zbąszyń*, s. 100-101, 106-108; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 260-263; M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 190-192; J. M a c e k, *Husyci*, s. 139, 141-144; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 69, 71; P. K r a s, *Husyci*, s. 88, 128, 256-257, 306-307; J. W i e s i o ł o w s k i

s k i, *O możnowładczych protektorach*, s. 83.

140

1. Grünberg [Grunberg, Grynberg] Tomasz
2. s. Mikołaja Grünberga
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. mieszczański
8. 1442
 - a. zeznania własne
 - b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami
 - c. wyparł się herezji przed inkwizytorem Mikołajem z Łęczycy, a później przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (4 lutego 1443)
9.
 - a. AC II 1138/531, 1150-1/535
 - b. J. Nowacki, *Biskup*, s. 261; J. Macek, *Husyci*, s. 143; P. Kras, *Husyci*, s. 256-257, 272-273, 309.

141

1. Habdank Mikołaj
3. Niepruszewo
4. Poznań
5. duchowny
7. wikary
8. 1440
 - a. zeznania własne
 - b. herezja: głosił pogląd, że świecki może sprawować sakrament Eucharystii; takie stwierdzenie znalazł w posiadany przez siebie mszale
 - c. wyparł się herezji przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim i inkwizytorem Mikołajem z Łęczycy (24 grudnia 1440)
9.
 - a. AC II 1104/520, 1106-8/521
 - b. J. Nowacki, *Biskup*, s. 261, 265; M. Mastyrńska, *Biskup*, s. 193; J. Macek, *Husyci*, s. 145; P. Kras, *Husyci*, s. 86, 184-185, 255-256, 272, 285.

142

1. Janowska Agnieszka [zw. Śremska]
2. c. Materny z Pakości; x Mikołaj Janowski
3. Pakość
4. Gniezno
5. szlachecki
8. 1455
 - a. Paszkowa z Pakości, Katarzyna z Inowrocławia, Mikołaj z Nowej Nieszawy
 - b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami; spotykała się z husyckim kapłanem Gąską z Inowrocławia; chciała zakupić od Stanisława z Pakości Nowy Testament w języku polskim
9.
 - a. AC II 524/199; III 515/234, 521/239
 - b. J. Macek, *Husyci*, s. 163; J. Serczyk, *Procesy*, s. 33-34, 37; J. Mikulka, *Polské země*, s. 80-81; P. Kras, *Husyci*, s. 92, 103, 142-143, 148-149, 160; J. Wiesiołowski, *O możnowładczych protektorach*, s. 85-87; J. Szweeda, A. Szweeda, *Z dziejów*, s. 45-46, 51.

143

1. Janowski Mikołaj [zw. Śremski]
2. x Agnieszka z Pakości
3. Pakość
4. Gniezno
5. szlachecki
7. kasztelan śremski (1461-1487)
8. 1480
 - a. Piotr z Inowrocławia
 - b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej; spotykał się z husyckim kapłanem Gąską w Inowrocławiu
9.
 - a. AC III 515/234
 - b. A. Gąsiorowski, *Urzednicy wielkopolscy*, 1385-1500. *Spisy*, Poznań 1968, s. 85; J. Serczyk, *Procesy*, s. 33; P. Kras, *Husyci*, s. 142-143, 149; J. Szweeda, A. Szweeda, *Z dziejów*, s. 51.

144

1. Jasionowa
2. siostra Katarzyny z Przeclawic

3. Kruszwica
4. Włocławek
5. nieznan
8. 1480
- a. Katarzyna z Inowrocławia, Marcin, pleban z Kościeszek, Anna Redeka; Jan Sosnowicy stwierdził, że ani nie potępiała, ani nie popierała heretyckiej grupy
- b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
- 9.
- a. AC III 515/234, 516/235, 524/241, 527/243
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 34-35; P. K r a s, *Husyci*, s. 67, 149-151; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 56.

145

1. Kamieniczna Dorota
2. żona Kamienicznego
3. Brześć Kujawski
4. Włocławek
5. mieszczański
8. 1480
- a. Katarzyna z Inowrocławia, Mikołaj z Nowej Nieszawy
- c. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
- d. Mikołaj z Nowej Nieszawy nic nie wiedział na temat jej związków z sektą
- 9.
- a. AC III 515/234, 521/239
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 34; P. K r a s, *Husyci*, s. 149.

146

1. Kamieniczny
2. x Dorota
3. Brześć Kujawski
4. Włocławek
5. mieszczański
8. 1480
- a. Mikołaj z Nowej Nieszawy
- b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
- 9.
- a. AC III 521/239

147

1. Kettel Mikołaj
3. Poznań
4. Poznań
5. duchowny
7. kleryk
8. 1428
- a. zeznania własne
- b. herezja husycka
- c. wyparł się herezji w konsystorzu rzymskim (28 lipca 1428)
- 9.
- a. Theiner II 50/37; BP IV 2182/402
- b. J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 56; P. K r a s, *Husyci*, s. 295.

148

1. Kębłowska Katarzyna
2. x Abraham Kębłowski
3. Kębłowo
4. Poznań
5. szlachecki
8. 1439
- a. Jakub z Wroniaw
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- 9.
- a. ACP 12/274
- b. J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 67; P. K r a s, *Husyci*, s. 126.

149

1. Kębłowski Abraham (zm. po 1450) h. Nałęcz
2. s. Niemierzy, kasztelana warszawskiego i zakroczymskiego; x Katarzyna
3. Kębłowo
4. Poznań
5. szlachecki
7. dziedzic Kębłowa
8. 1439
- a. Mikłasz z Gniezna, Jakub z Wroniaw
- b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami; chronił husyckich kapłanów w Kębłowie

c. wyparł się herezji w katedrze poznańskiej przed biskupem Andrzejem Bnińskim (13 listopada 1440)

9.

a. ACP 2/267, 12/274-5, 16/277; AC II 1079/511, 1080/511-2, 1100/519, 1102/519-520

b. PSB XII 357-358 EK VIII 1373-1374; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 252, 254-261; J. M a c e k, *Husyci*, s. 137-140; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 67-70; P. K r a s, *Husyci*, s. 95, 116, 121-127, 180, 182-184, 253-252, 288-289.

150

1. Kłoczek Mikołaj

3. Zbąszyń

4. Poznań

5. duchowny (prezbiter)

6. magister

8. 1439

a. Miklasz z Gniezna, Jan z Małgowa, Mikołaj ze Zbąszynia, Jakub z Wroniaw, Mikołaj Limbach, Katarzyna Zbąska, Grzegorz z Olsztyna

b. husycki kapłan w Zbąszyniu, udzielał Komunii pod dwiema postaciami w Zbąszyniu, sprawował suche msze

c. w 1442 roku toczył się proces przeciwko niemu; prawdopodobnie został spalony na stosie

9.

a. ACP 2-3/266-7, 11/273, 14/276; AC II 1102/519-20, I 256/51-2 (fragmenty), AC II, 1263/573

b. J. K r a s o Ń, *Zbąszyń*, s. 94; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 252, 255-256, 259, 262, 264; M. M a s t y Ń s k a, *Biskup*, s. 187, 190-191; J. M a c e k, *Husyci*, s. 132, 142-143; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 67; P. K r a s, *Husyci*, s. 62-63, 121, 123-124, 180-182;

151

1. Kojka [Kaja] Piotr

4. Włocławek

5. duchowny

8. 1480

a. Anna Redeka

b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej

9.

a. AC III 527/243

b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 46

152

1. Kołudzi Jan

3. Kołuda

4. Gniezno

5. szlachecki

7. miecznik inowrocławski

8. 1480

a. Piotr z Inowrocławia

b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej; spotykał się z husyckim duchownym Gąską

9.

a. AC III 515/234

b. M. B i s k u p, *Zjednoczenie Pomorza Wschodniego z Polską w połowie XV wieku*, Warszawa 1959, s. 40, 280, 315; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 33; P. K r a s, *Husyci*, s. 132, 149; J. W i e s i o ł o w s k i, *O możnowładczych protektorach*, s. 86-87; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 50.

153

1. Kotkowicz Jan

3. Nieczeplino

4. Poznań

5. duchowny (prezbiter)

8. 1468

b. herezja, pobyt w Czechach

c. wyparł się herezji; przyrzekł, że nie wyjedzie do Czech

9.

a. AC II 1319/592

b. M. M a s t y Ń s k a, *Biskup*, s. 194; J. M a c e k, *Husyci*, s. 157.

154

1. Kozioł Jakub

3. Zbąszyń

4. Poznań

5. duchowny

8. 1439

- a. Mikołaj ze Zbąszynia
- b. husycki kapłan, udzielał Komunii pod dwiema postaciami w Zbąszyniu; ubóstwo duchowieństwa

9.

- a. ACP 11/274, 14/276
- b. J. Nowacki, *Biskup*, s. 255-256, 259, 264; M. Mastynska, *Biskup*, s. 187; J. Maccek, *Husyci*, s. 138; J. Mikulka, *Polské země*, s. 67; P. Kras, *Husyci*, s. 122-124, 180.

155

- 1. Koźmińska Agnieszka
- 2. c. Abrahama Zbąskiego
- 3. Zbąszyń
- 4. Poznań
- 5. szlachecki
- 8. 1440
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparła się herezji
- 9.
- a. ACP 15/276; AC II 1120/525, 1138/531, 1141/532-3
- b. J. Nowacki, *Biskup*, s. 257, 261, 262; M. Mastynska, *Biskup*, s. 190-191; J. Maccek, *Husyci*, s. 135, 142-143; J. Mikulka, *Polské zem*, s. 70-71; P. Kras, *Husyci*, s. 126-127, 256, 300.

156

- 1. Kraft Maciej
- 3. Nowa Wieś
- 4. Poznań
- 5. chłopski
- 8. 1449
- a. zeznania własne
- b. krytykował odpusty: twierdził, że ani papież, ani biskupi nie mogą udzielać odpustów
- c. w konsystorzu poznańskim zaprzeczył zarzutom
- 9.
- a. AC II 1232/561

- b. M. Mastynska, *Biskup*, s. 195; J. Maccek, *Husyci*, s. 151; J. Mikulka, *Polské země*, s. 72; P. Kras, *Husyci*, s. 68.

157

- 1. Krauze Mikołaj
- 3. Poznań
- 4. Poznań
- 5. mieszczański
- 8. 1449
- a. zeznania własne
- b. chwalił czeskich husytów; uważał Jana Rokycanę za człowieka dobrej wiary i świętego
- c. zaprzeczył zarzutom (5 listopada 1449)
- 9.
- a. AC II 1236/563
- b. M. Mastynska, *Biskup*, s. 195; J. Maccek, *Husyci*, s. 150; J. Mikulka, *Polské země*, s. 71; P. Kras, *Husyci*, s. 60.

158

- 1. Krzywosądzka Helena
- 2. c. kasztelana kowalskiego Przybystawa z Krzywosądza*
- 3. Brześć
- 4. Włocławek
- 5. szlachecki
- 8. 1480
- a. Piotr z Inowrocławia, Jan z Sosnowicy, Anna Redeka
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- 9.
- a. AC III 515/234
- b. J. Maccek, *Husyci*, s. ; J. Serczyk, *Procesy*, s. 43, 46, 47; P. Kras, *Husyci*, s. 139; por. *J. Bieniak, *Kościelna Wieś*, s. 83-84; *J. Szweďa, A. Szweďa, *Z dziejów*, s. 50.
- c. Błędnie utożsamiana z żoną Krystyna z Kościelnej Wsi (zob. nr 62)

159

- 1. Lewinowa
- 2. żona Lewina

3. wieś na jeziorze Gopło
4. Włocławek
5. szlachecki
8. 1480
- a. Anna Redecka
- b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
9. a. AC III 527/243

160

1. Limbach [Glimpach] Mikołaj
3. Przyprostynia-Zbąszyń
4. Poznań
5. duchowny
8. 1439
- a. Mikołaj ze Zbąszynia
- b. husycki kapłan; udzielał Komunii pod dwiema postaciami w Zbąszyniu i Przyprostyni; ubóstwo Kościoła
- c. wyparł się herezji przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (10 września 1442)
- 9.
- a. ACP 11/274; AC I 256/51-2; II 1097/517, 1145/533
- b. J. K r a s o ń, s. 94; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 255, 259; M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 190; J. M a c e k, *Husyci*, s. 132, 138, 142-143; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 67, 69; P. K r a s, *Husyci*, s. 62-63, 122-127, 180, 255, 256, 305.

161

1. Longinus [Długi] Jan z Pakości [z Kujaw]
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. duchowny
7. prezbiter
8. 1439
- a. Mikołaj, pleban w Zbąszyniu
- b. husycki kapłan; udzielał Komunii pod dwiema postaciami w Zbąszyniu; twierdził, że duchowni nie powinni posiadać dóbr doczesnych
- 9.
- a. ACP 11/274; AC II 1097/517

- b. J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 252, 255, 259 264; J. K r a s o ń, *Zbąszyń*, s. 94; J. M a c e k, *Husyci*, s. 132, 138; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 67; P. K r a s, *Husyci*, s. 62-63, 121-125, 143, 305.

162

1. Lubowski Paweł
3. Pyzdry
4. Poznań
5. mieszczański
8. 1446
- a. Mikołaj Kaszirod, altarzysta w Pyzdrach
- b. odwrócenie obrazów w ołtarzu (heretycki zwyczaj); wspólnie z Piotrem Mączką napadł na dom Mikołaja Kasziroda, altarzysty w Pyzdrach, niszcząc mu łaźnię, beczkę i inne sprzęty
- c. kara 10 grzywien za wyrządzone szkody
- 9.
- a. AC II 1215/556
- b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 195; J. M a c e k, *Husyci*, s. 149; P. K r a s, *Husyci*, s. 192-193.

163

1. Lubrańska Małgorzata
2. c. Grzimki; x Łazarz Lubrański, podśedek
4. Włocławek
5. szlachecki
8. 1480
- a. Anna Redecka
- b. została wprowadzona przez matkę Grzimkę do grupy utrakwistów
- 9.
- a. AC III 527/243
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 46; P. K r a s, *Husyci*, s. 159; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 54-55.

164

1. Lubiński Frydan h. Łabędź
3. Lubsin
4. Włocławek
5. szlachecki
8. 1480

- a. zeznania własne, Mikołaj z Sadlna, Mikołaj Jurkowski, Jan z Sosnowicy
 - b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami; posiadał „podejrzane” pisma
 - c. wyparł się herezji w katedrze wrocławskiej (11 maja 1480)
- 9.
- a. AC III 520/239, 524/241, 528/243; 532/245-6
 - b. J. Macek, *Husyci*, s. 169, 171-173; J. Serczyk, *Procesy*, s. 38-39, 42-43, 47, 48; J. Mikulka, *Polské země*, s. 87-90; P. Kras, *Husyci*, s. 56, 95, 114, 139, 152-157, 303; J. Bierniak, *Kościelna Wieść*, s. 102; J. Wiesiołowski, *O możnowładczych protektorach*, s. 87. J. Szweda, A. Szweda, *Z dziejów*, s. 55-56.

165

1. Lubstowska [Lipstowska] Krynka*
 2. c. Krystyna i Katarzyny z Kościelnej Wsi; x Stanisław z Lubstowa
 3. Kościelna Wieść
 4. Włocławek
 5. szlachecki
 8. 1480
 - a. Katarzyna z Inowrocławia
 - b. podejrzenie o przynależność do grupy husyckiej
- 9.
- a. AC III 515/234
 - b. J. Macek, *Husyci*, s. 163; J. Serczyk, *Procesy*, s. 33; P. Kras, *Husyci*, s. 149; *J. Bierniak, *Kościelna Wieść*, s. 83-84; J. Szweda, A. Szweda, *Z dziejów*, s. 50.

166

1. Mączka Piotr
2. s. wójta w Pyzdrach
3. Pyzdry
4. Poznań
5. mieszczański
8. 1446
- a. altaryzista Mikołaj Kasziroda
- b. heretycki zwyczaj: odwrócenie obrazów w ołtarzu; wspólnie z Pawłem Lubow-

- skim napadł nocy na dom Mikołaja Kasziroda, altaryzisty w Pyzdrach, niszcząc mu beczkę, łaźnię i inne sprzęty
- c. kara 10 grzywien tytułem wyrządzonych szkód

9.

- a. AC II 1215/556
- b. M. Mastyrńska, *Biskup*, s. 195; J. Macek, *Husyci*, s. 149; P. Kras, *Husyci*, s. 192-193.

167

1. Mieleńska [z Mielnika] Małgorzata
 3. Pakość
 4. Gniezno
 5. mieszczański
 8. 1441
 - a. zeznania własne
 - b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami (1441); ukrywała książki należące do Stniśława z Pakości (1455).
 - c. wyparła się herezji w kurii arcybiskupiej w Gnieźnie (8.04.1441)
- 9.
- a. AC II 383/132, 524/197-200.
 - b. J. Mikulka, *Polské země*, s. 80; P. Kras, *Husyci*, s. 90, 143-145; J. Wiesiołowski, *O możnowładczych protektorach*, s. 85; J. Szweda, A. Szweda, *Z dziejów*, s. 44-45.

168

1. Modo Marcin
 3. Radzanów
 4. Płock
 5. nieznan
 8. 1469-1470
 - a. zeznania własne
 - b. podejrzenie o herezję: krytyka duchowieństwa
 - c. zaprzeczył zarzutom
- 9.
- a. AC Ploc. 414, 415, 417/104
 - b. J. Serczyk, *Husytyzm*, s. 168-169; J. Macek, *Husyci*, s. 178; J. Mikulka, *Polské země*, s. 83; J. Szweda, A. Szweda, *Z dziejów*, s. 63.

169

1. Moszczeńska Elżbieta
2. c. Mikołaja h. Pogoń z Kościelnej Wsi; x Piotr z Moszczonnego h. Nałęcz
3. Kościelna Wieś
4. Włocławek
5. szlachecki
8. 1480
- a. Anna Redecka, Albert Mięsko [Wojciech] z Bodzanówka
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
9. a. AC III 527/242, 529/243
- b. PSB XXVI 410; J. M a c e k, *Husyci*, s. 171-172; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 88; P. K r a s, *Husyci*, s. 139, 157-159; J. B i e n i a k, *Kościelna Wieś*, s. 80-81; J. W i e s i o ł o w s k i, *O możnowładczych protektorach*, s. 87; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 51.

170

1. Moszczeński Piotr [z Moszczonnego] h. Nałęcz (zm. 1476/1479)
2. s. Niemierzy; x Elżbieta, c. Mikołaja z Kościelnej Wsi
3. Kościelna Wieś
4. Włocławek
5. szlachecki
7. stolnik inowrocławski (1452); kasztelan dobrzyński (1454/1457)
8. 1480
- a. Albert [Wojciech] Mięsko z Bodzanowa
- b. wygnał wikarych Abrahama i Alberta [Wojciecha] z Kościelnej Wsi, gdy Abraham zaczął potępiać herezję w kazaniach
- 9.
- a. AC III 527/242, 529/243-4
- b. PSB XXVI 410-411; J. M a c e k, *Husyci*, s.; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 47; P. K r a s, *Husyci*, s. 132, 156-159; J. B i e n i a k, *Kościelna Wieś*, s. 80-81; M. K r a j e w s k i, *Słownik biograficzny ziemi dobrzyńskiej*, Lipno 1992, s. 266-267; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 51.

171

1. Mysiewa
3. Wroniawy
4. Poznań
5. chłopski
8. 1439
- a. Jakub z Wroniaw
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- 9.
- a. ACP 12/275
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 133.

172

1. Nalle [Nalk] Piotr
3. Poznań
4. Poznań
5. mieszczański
8. 1449
- a. zeznania własne
- b. chwalił czeskich husytów; uważał Jana Rokycanę za człowieka prawowiernego i świętego
- c. zaprzeczył zarzutom (5 listopada 1449)
- 9.
- a. AC II 1236/563
- b. M. M a s t y Ń s k a, *Biskup*, s. 195; J. M a c e k, *Husyci*, s. 150; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 71; P. K r a s, *Husyci*, s. 60.

173

1. Nowina Michał
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. mieszczański
8. 1442
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparł się herezji przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (5 września 1442)
- 9.
- a. AC II 1143/533
- b. M. M a s t y Ń s k a, *Biskup*, s. 190-191; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 262; J. M a c e k,

Husyci, s. 143; P. K r a s, *Husyci*, s. 126-127, 256.

174

1. Offman Michał
3. Nowa Wieś
4. Poznań
5. chłopski
8. 1449
- a. zeznania własne
- b. krytyka odpustów: papież ani biskupi nie mogą udzielać odpustów
- c. w konsystorzu poznańskim zaprzeczył zarzutom (20 stycznia 1449)
9.
 - a. AC II 1232/561
 - b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 195; J. M a c e k, *Husyci*, s. 150-151; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 72; P. K r a s, *Husyci*, s. 68.

175

1. Oganka Piotr
3. Chobienice
4. Poznań
5. szlachecki
8. 1440
- b. popierał Komunię pod dwiema postaciami; bronił husytów ze Zbąszynia
9.
 - a. AC II 1098/518
 - b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 189; J. M a c e k, *Husyci*, s. 139; P. K r a s, *Husyci*, s. 67-68, 129, 300.

176

1. Osieńska [zw. Starczynowska]
2. x Jan Szczepanowic Osieński
3. Osiek
4. Płock
5. szlachecki*
8. 1480
- a. Jan z Sosnowicy, Albert [Wojciech] Mięsko, Andrzej Rogowski
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- 9.

- a. AC III 524/241, 529/244; II 1421/639
- b. P. K r a s, *Husyci*, s. 115.
- c. (?c. Piotra ze Starczanowa); *niektórzy historycy opowiadają się za pochodzeniem kmieckim (J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 57)

177

1. Pasturczyk Maciej
3. Nowa Nieszawa
4. Włocławek
5. mieszczański
8. 1480
- a. Maciej z Szelejewa
- b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparł się herezji w katedrze włocławskiej (11 maja 1480)
9.
 - a. AC III 519/238, 525/241
 - b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 170; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 41-42, 45; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 87; P. K r a s, *Husyci*, s. 152-153, 289, 291, 292; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 54.

178

1. Pawlesz [Fawlfeyesch] Jakub
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. mieszczański
8. 1443
- a. zeznania własne
- b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparł się herezji przed inkwizytorem Mikołajem z Łęczycy (1440-1442) i biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (4 lutego 1443)
9.
 - a. AC II 1150-1/535
 - b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 191; J. M a c e k, *Husyci*, s. 143; P. K r a s, *Husyci*, s. 256, 272-273, 309.

179

1. Pawlesz [Fawlfeyesch] Mikołaj

3. Zbąszyń
4. Poznań
5. mieszczański
8. 1442
- a. biskup poznański Andrzej Bniński
- b. herezja
- 9.
- a. AC II 1138/531
- b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 190-191; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 262; J. M a c e k, *Husyci*, s. 142.

180

1. Pierzchała Albert [Wojciech] z Krotoszy-
na
2. brat Macieja Pierzchały z Kościelnej Wsi
3. Bodzanowo
4. Włocławek
5. nieznan
8. 1480
- a. Jan z Sosnowicy, Albert [Wojciech] Mię-
sko
- b. podejrzenie o przynależność do grupy
husyckiej
- 9.
- a. AC III 524/241, 529/243
- b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 169; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 43, 47;

181

1. Pierzchała Maciej
2. brat Alberta z Krotoszyna
3. Kościelna Wieś
4. Włocławek
5. nieznan
6. nauczyciel (semiscolaris)
8. 1480
- a. Albert [Wojciech] Mięsko
- b. podejrzenie o przynależność do grupy
husyckiej
- 9.
- a. AC III 529/243-4

182

1. Przeniska [Pczenińska*] Małgorzata
4. Włocławek
5. szlachecki

8. 1480
- a. Jan z Sosnowicy
- b. podejrzenie o przynależność do grupy
husyckiej
- 9.
- a. AC III 524/241
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 43; *J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 47.

183

1. Pyrzań Jan
3. Krośniewice
4. Gniezno
5. duchowny
7. pleban w Krośniewicach
8. 1450
- a. Bernard z Brzezina
- b. przepisał heretycką książkę pożyczoną
od Jana z Bolimowa
- 9.
- a. GH 1/317

184

1. Rogowski Andrzej
3. Osiek
4. Płock
5. duchowny
7. pleban w Nowej Wsi (diecezja poznań-
ska)
8. 1480-1481
- a. Jan z Sosnowicy; Frydan z Lubsina
- b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami
na Kujawach
- c. wyparł się herezji przed biskupem po-
znańskim Urielem Górką (27 lipca 1481)
- 9.
- a. AC II 1420/639, 1421/639; III 524/241,
531/245;
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 43; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 89; P. K r a s, *Husyci*,
s. 257.

185

1. Scholz Nytez [Nycz]
3. Czacz
4. Poznań
5. chłopski

8. 1473

- a. Albert, pleban w Czaczy
- b. odrzucenie realnej obecności Chrystusa w Eucharystii
- c. nie stawili się na rozprawie; wyrok został wydany zaocznie

9.

- a. AC II 1369/113
- b. M. Ma s t y ń s k a, *Biskup*, s. 196; J. Ma c e k, *Husyci*, s. 157; P. K r a s, *Husyci*, s. 185-186.

186

- 1. Sobiewola [Swawola] Jadwiga
- 2. x Jan Sobiewola
- 3. Kłeco
- 4. Gniezno
- 5. mieszczański
- 8. 1450
- a. zeznania własne
- b. podejrzenie o husytyzm z powodu pobytu w Czechach
- c. zaprzeczyła husyckim artykułom
- 9.
- a. GH 2/318
- b. J. Ma c e k, *Husyci*, s. 152; J. M i k u l k a, *Polacy w Czechach*, s. 6; P. K r a s, *Husyci*, s. 187.

187

- 1. Sobiewola [Swawola] Jan
- 2. x Jadwiga
- 3. Kłeco
- 4. Gniezno
- 5. mieszczański
- 8. 1450
- b. podejrzenie o husytyzm z powodu pobytu w Czechach
- c. zaprzeczył husyckim artykułom (16 maja 1450)
- 9.
- a. GH 2/317-318
- b. J. Ma c e k, *Husyci*, s. 152; J. M i k u l k a, *Polacy w Czechach*, s. 6-7; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 76-77; P. K r a s, *Husyci*, s. 285, 300.

188

- 1. Starczynowski (?Piotr)
- 3. Starczanowo
- 4. Poznań
- 5. szlachecki
- 7. dziedzic w Starczanowie
- 8. 1440
- a. Jan z Uzarzewa
- b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami (wraz z córkami)
- 9.
- a. AC II 1109/521, 1421/639
- b. M. Ma s t y ń s k a, *Biskup*, s. 193; J. Ma c e k, *Husyci*, s. 145; P. K r a s, *Husyci*, s. 114-115.

189

- 1. Tłuczmost Jan
- 3. Wolikowo
- 4. Poznań
- 5. szlachecki
- 7. dziedzic w Wolikowie
- 8. 1440
- a. zeznania własne
- b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparł się herezji przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (7 września 1440)
- 9.
- a. AC II 1087/513
- b. M. Ma s t y ń s k a, *Biskup*, s. 193; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 261; P. K r a s, *Husyci*, s. 129.

190

- 1. Toczka
- 4. Włocławek
- 5. mieszczański
- 8. 1480
- a. Katarzyna z Inowrocławia
- b. podejrzana o przynależność do grupy husyckiej
- 9.
- a. AC III 515/234
- b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 34; P. K r a s, *Husyci*, s. 149.

c. może tożsama z Anastazją Toszczową (zob. nr 191)

191

1. Toszczowa Anastazja
3. Pakość
4. Gniezno
5. mieszczański
8. 1441
 - a. zeznania własne
- b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparła się herezji przed arcybiskupem gnieźnieńskim Wincentym Kotem (8 kwietnia 1441)
9.
 - a. AC II 383/132
 - b. P. K r a s, *Husyci*, s. 143; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 55.
 - c. może tożsama z Toczka (zob. nr 190).

192

1. Tworka [Tworkowa]
3. nieznana wieś nad jeziorem Gopło
4. Włocławek
5. nieznany
8. 1480
 - a. Marcin, pleban z Kościeszek
- b. podejrzenie o herezję
9.
 - a. AC III 516/235
 - b. J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 35; J. S z w e d a, A. S z w e d a, *Z dziejów*, s. 56.

193

1. Wejdnar Mikołaj
3. Szamotuły
4. Poznań
5. mieszczański
8. 1423
 - a. zeznania własne
 - b. wspierał husytów czeskich
 - c. złożył przysięgę, że nie będzie pomagał husytom (26 lutego 1423)
9.
 - a. AC II 1841/870

b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 114; P. K r a s, *Husyci*, s. 54-55.

194

1. Wigłosz Stanisław
3. Zbąszyń
4. Poznań
5. szlachecki
8. 1441
 - a. zeznania własne
- b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami
- c. wyparł się herezji przed inkwizytorem Mikołajem z Łęczycy
9.
 - a. AC II 1111/522
 - b. M. M a s t y Ń s k a, *Biskup*, s. 190; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 261-262; J. M a c e k, *Husyci*, s. 141; P. K r a s, *Husyci*, s. 256, 272.

195

1. Woszczek [?Wojciech]
2. brat stryjeczny Macieja z Błonia
3. Toruń
4. Chełmno
5. mieszczański
8. 1480
 - a. Świątek z Nowej Nieszawy
- b. przyjmował Komunię pod dwiema postaciami; zachęcił do utrakwizmu Świątka z Nowej Nieszawy
9.
 - a. AC III 523/241
 - b. J. M a c e k, *Husyci*, s. 169; J. S e r c z y k, *Procesy*, s. 42;

196

1. Sułko z Kałowa
3. Kleczew
4. Gniezno
5. duchowny
7. pleban w Kleczewie
8. 1440
 - a. zeznania własne
 - b. udzielał Komunii pod dwiema postaciami

c. wyparł się herezji w katedrze gnieźnieńskiej; utrata kościoła w Kleczewie

9.

a. BJ rkps 173, k. 189-192

b. S. H a i n, *Wincenty Kot*, s. 95-97; P. K r a s, *Husyci*, s. 146-147, 293.

197

1. Zbąska Katarzyna

2. x Abraham Zbąski

3. Zbąszyń

4. Poznań

5. szlachecki

8. 1439

a. Miklasz z Gniezna, Jan z Małgowa, Mikołaj ze Zbąszynia; zeznania własne

b. przyjmowała Komunię pod dwiema postaciami

c. wyparła się herezji przed biskupem poznańskim Andrzejem Bnińskim (27 sierpnia 1442)

9.

a. ACP 2/267, 3/267, 11/273; AC II 1138/531, 1141/532-3; BJ rkps 7759 k. 60

b. M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 190-191; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 262; J. M a c e k, *Husyci*, s. 142-143; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 70-71; P. K r a s, *Husyci*, s. 125-126, 256.

198

1. Zbąski Abraham (Głowacz, zm. 11 VIII 1441) h. Nałęcz

2. s. Jana Głowacza, wojewody czerskiego; x Katarzyna z Ostrorogów

3. Zbąszyń

4. Poznań

5. szlachecki

7. sędzia poznański

8. 1435

a. Przeclaw z Lubiechowa, Jan z Małgowa, Miklasz z Gniezna, Mikołaj ze Zbąszynia, Jakub z Wroniaw, żona Katarzyna, Stanisław Wigłosz; zeznania własne

b. krytykował dziesięciny; chronił husyckich kapłanów; przyjmował Komunię pod dwiema postaciami

c. wyparł się herezji w katedrze poznańskiej przed biskupem Andrzejem Bnińskim (13 listopada 1440)

9. a. AC I 208/44, II 1065/506, 1079-1080/511-2, 1097/517-8, 1102/519-20, 111/522; ACP 2/267, 3/267-8, 11/273-4, 12/275, 14/276, 15/276, HP IV 609-610.

b. EK I 27; WSB 866-867; J. K r a s o ń, *Zbąszyń*, s. 93-110; J. N o w a c k i, *Biskup*, s. 252-265; M. M a s t y ń s k a, *Biskup*, s. 185-191; J. M a c e k, *Husyci*, s. 120-141; J. M i k u l k a, *Polské země*, s. 64-70; A. G ą s i o r o w s k i, *Husyty Abrahama Zbąskiego działalność publiczna*, „Śląski Kwartalnik Historyczny. Sobótka”, 36(1981), s. 139-145; P. K r a s, *Husyci*, s. 111, 115, 116-129, 180-182, 250-255, 288-289, 299-300; J. W i e s i o ło w s k i, *O możnowładczych protektorach*, s. 83.

Tabele^{*}

1. Osoby podejrzane o herezję w latach 1415-1500 według diecezji

Diecezja Stan społeczny	Gniezno	Poznań	Płock	Włocławek	Kraków	Chełmno	Razem
Duchowieństwo	20	28	11	14	3	1	77
Szlachta	5	14	4	16	–	–	39
Mieszczarństwo	11	16	1	15	1	1	45
Chłopstwo	–	15	–	1	–	–	16
Nieznany	4	5	4	7	1	–	21
Razem	40	78	20	53	5	2	198

2. Osoby podejrzane o husytyzm, których zeznania zostały odnotowane w protokołach kościelnych

Diecezja Stan społeczny	Gniezno	Poznań	Płock	Włocławek	Kraków	Razem
Duchowieństwo	13(2)	18(13)	3(1)	4(3)	3(2)	41(21)
Szlachta	1(1)	11(7)	–	2(1)	–	14(9)
Mieszczarństwo	9(7)	13(8)	–	4(4)	1(-)	27(19)
Chłopstwo	–	2(-)	–	–	–	2(-)
Nieznany	2(1)	5(2)	2(1)	–	1(-)	10(4)
Razem	25(11)	49(30)	5(2)	10(8)	5(2)	94(53)

() – liczba osób, które przyznały się przed sądem do poglądów husyckich

* Tabele zostały sporządzone w oparciu o Katalog husytów i osób podejrzanych o husytyzm w piętnastowiecznej Polsce.

3. Osoby podejrzane o utrakwizm według stanu społecznego i diecezji

Diecezja Stan społeczny	Gniezno	Poznań	Płock	Włocławek	Chełmno	Kraków	Razem
Duchowieństwo	5(2)	16(8)	11(3)	6(3)	1	1	40(16)
Szlachta	3(1)	10(7)	1	7(1)	-	-	21(9)
Mieszczarstwo	8(6)	8(6)	-	8(4)	1	-	25(16)
Chłopstwo	-	10	-	-	-	-	10
Nieznany	1(1)	-	1	1	-	-	3(1)
Razem	17(10)	44(21)	13(3)	22(8)	2	1	99(42)

() - liczba osób, które przyznały się do utrakwizmu przed sądem kościelnym

4. Osoby podejrzane o popieranie Komunii pod dwiema postaciami według stanu społecznego i ośrodków husyckich

	Zbąszyn- Kębtowo	Kujawy i ziemia dobrzyńska	Inne obszary	Razem
Duchowni	11	21	8	40
Świeccy	26	27	6	59
Razem	37	48	14	99

CATALOGUE OF HUSSITES AND PERSONS SUSPECTED OF HUSSITISM IN FIFTEENTH CENTURY POLAND

Despite long-lasting research on the Hussite influences in late medieval Poland, carried out by Polish and Czech historians, it is still hard to evaluate the scale of this historical phenomenon. In contrast to a roughly continuous line of historical research in the nineteenth century and in the interwar period, Marxist historiography strove to prove a wide range of Hussite penetration in fifteenth century Poland. Recent studies, however, have questioned these findings and by means of careful analysis of available sources demonstrated a limited number of Polish advocates of Hussite ideas and an ephemeral functioning of their main centres in Great Poland and Cuyavia.

Geographical proximity, language similarity and multifold mutual contacts created good opportunities for an easy spread of Hussite ideas from Bohemia in Poland. The reformatory activity of Jan Hus, the founder of the Bohemian Reformation, enshrined an intensive discussion on structural and moral reform of the Church and on the ways of putting an end to the Great Schism in the Western Christendom. The debate in Prague gained much interest among Polish intellectuals. Close links which bound Cracow professors with the Charles University in Prague facilitated the transmission of reformatory ideas from Bohemia to Poland. Polish students returning from Prague brought to Poland sermons of pre-Hussite preachers and provided first-hand information about the teaching of Jan Hus. Contrary to Bohemia, where Hussite preaching stimulated the growth of Czech literature, in fifteenth century Poland, the circulation of anticlerical writings in the vernacular had a very limited scale „The Eulogy of John Wyclif”, written by Andrew Gałka of Dobczyn (d. after 1451), Cracow professor, remains the best-known example of popularising anticlerical ideas in the Polish vernacular.

Any attempt at evaluating the spread of Hussite ideas in Poland is hindered by patchy and incomplete ecclesiastical registers from the fifteenth century, which provide the most precious data about Poles suspected of Hussitism. The main fault of these materials results from their considerable devastation and the lack of complete records of the trials against persons who were denounced as Hussites or heretics. Due to fragmentary and laconic notes in the ecclesiastical registers, the broadest definition of Hussitism was adopted in my research. Therefore, any person who either declared his/her support for Hussite doctrine, Jan Hus and other Hussite reformers, or adhered to any of the Four Prague Articles from 1420 (which created the core of Hussite doctrine accepted by various Hussite groups), is considered an advocate of Hussitism. Such a broad definition does not take into account a specificity of the ecclesiastical registers, in which various terms related to Hussite articles and in

general to heresy were used interchangeably. Some of them refer directly to Hussitism, Hussites, Czechs, or to Jan Hus. The other refer to hazy charges of heresy.

According to the recent findings and my own research on the available sources (mainly the ecclesiastical registers of four dioceses: Gniezno, Poznań, Płock and Włocławek), the list of 198 Poles suspected of Hussitism can be drawn out for the whole fifteenth century. This number includes both vague charges of heresy, which through careful examination, can be attributed to Hussitism, and explicit accusations of Hussitism. Due to the patchy records only the charges against 94 persons can be verified by means of their interrogations before the ecclesiastical courts.

The ecclesiastical registers provide little information about the ideas held by Polish Hussites. Recorded charges usually consist of one or two questions concerning Hussite articles. In the catalogue of Hussite ideas produced for the use of ecclesiastical inquisitors, Utraquist Communion came first and remained a distinctive sign of the attachment to Hussite ideas. Most persons suspected of Hussitism were interrogated about the administration of the chalice to the laity. Those who supported the Communion in both kinds for the laity or claimed it necessary for salvation were prosecuted by ecclesiastical jurisdiction as Hussites. Almost half of all charges of heresy, namely 99 (40 against priests and against 59 lay people), which can be drawn out from the ecclesiastical records, were related to Utraquism.

Another article, termed Hussite, referred to poverty of the Church. Polish advocates of a poor Church, demanded the secularization of ecclesiastical property, and claimed that secular authorities had the right to take away ecclesiastical property. Only a few of them claimed that a priest should possess no personal belongings, except for clothing and food. A separate group of charges includes those persons who supported the teaching of Jan Hus and praised other Hussite leaders such as Jokoubek of Stíbro and Jan Rokycana.

Hussite ideas had a little impact upon the Polish society. Contrary to the Marxist historiography which attempted to present Polish Hussitism as a strong religious and social movement, the available sources provide little evidence that the Hussite religious doctrine did not attract many followers in fifteenth century Poland. Hussite ideas gained some popularity only in the Hussite groups which emerged in Great Poland (Zbąszyń, Kęłowo) and Cuyavia (Pakość, Inowrocław, Nowa Nieszawa) under the protection of Utraquist nobles.

The Catalogue of Hussites and persons suspected of Hussitism in fifteenth century Poland is an integral part of my book on Polish Hussites (*Husyci w piętnastowiecznej Polsce*, Lublin 1998). In order to examine the scale of Polish Hussitism I analyzed all the available sources. My findings were collected in a computer data-base. Social and geographical scale of Hussite articles have been thoroughly analyzed in my book on Polish Hussites.

The Catalogue provides information about persons who in ecclesiastical registers were denounced as Hussites and heretics or at least were suspected to be Hussites. The collected data refer to any person suspected of Hussitism and consist of his/her name, surname, family, place of living, diocese, social status, profession or office. They also include information about his/her articles, which were labelled

heretical or erroneous, and the course of trial in ecclesiastical court (interrogation, verdict, penalties). The data are based upon primary and secondary sources which are listed at the end of each note.

The Catalogue presents the data in an alphabetical order. Persons whose names remain unknown are listed in the first part of the Catalogue. Variant forms of personal and geographical names are given in brackets. The printed below Catalogue varies a bit from the list of Hussites and persons suspected of Hussitism in fifteenth century Poland, which was published in my book. New data, marked by asterisk, have been introduced mostly to include recent genealogical findings. The research of Janusz Bieniak, Jolanta Szweda and Adam Szweda enabled to identify some of the persons from Cuyavia who were accused of Utraquism.

The Catalogue has been a bit extended in comparison to the list published in my book. It includes three new notes on the persons who were suspected of Hussitism: two Utraquist priests Jana of Poznań (Catalogue, no. 57), Mikołaj, probably vicar in Kościelna Wieś (Catalogue, no 96), Małgorzata, wife of Łazarz Lubrański (Catalogue, no 163).